

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์
จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด

Knowledge Management for Home Stay Development of
Ecotourism at Rayong, Chantaburi, Trad Province.

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุขุมภรณ์ ชันธ์ศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรชัย กุลชัย

คช

๗๕๖ สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร

๒๕๕๔

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน... 137813
รับเดือน.ปี... 16 ค.ค. 2558

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัย

จากเงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

b-12681532
.b.....
.i.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย)	การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ จังหวัด ระยอง จันทบุรี ตราด		
แหล่งเงิน	งบประมาณแผ่นดิน ปี 2554		
ประจำปีงบประมาณ	พ.ศ. 2554	เงินที่ได้รับการสนับสนุน	350,000 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย	1 ปี	ตั้งแต่	1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 กันยายน 2554
หัวหน้าโครงการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพุมารณ์ ชันธ์ศรี		
ผู้ช่วยวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรชัย กุลชัย		
หน่วยงานต้นสังกัด	สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร		

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ "การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด" เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ที่ชุมชนจะบริหารจัดการได้ดังนี้คือ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ด้านความปลอดภัย ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการเงิน จะทำให้ชุมชนได้ใช้ความสามารถ ศักยภาพของตนเอง ทักษะภาพภูมิทัศน์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ผนวกร่วมกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่มาสร้างแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ให้คนต่างพื้นถิ่นได้รับรู้ อันเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชน ครอบครัวและตนเอง อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมให้คงอยู่สืบไป นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างคุณค่าชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจที่จะผดุงรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนให้คงอยู่ สร้างองค์ความรู้ให้ตนเองรู้จักการบริหารจัดการ รู้จักการสร้างเครือข่าย และสร้างรายได้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ ชุมชนต่าง ๆ ในทั้งจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด ต่างมีธรรมชาติ ความเป็นอยู่และทรัพยากรที่คล้ายคลึงกันบ้างแตกต่างกันบ้าง แต่ทุกชุมชน ต้องการการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้เป็นที่รู้จัก อันนำมาซึ่งรายได้และการบริหารทรัพยากรให้คุ้มค่า เป็นการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ วิธีการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังเป็นสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม ชุมชนและจังหวัด นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนของตนเองให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอีกด้วย โดยจะเห็นได้ว่า ต่างชุมชน ต่างพื้นที่ ต่างเครือข่ายต่างทรัพยากร ก็มีวิธีการบริหารจัดการไม่เหมือนกัน ทำให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไข ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : โฮมสเตย์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

Research Title: Knowledge Management for Home Stay Development of Ecotourism at Rayong Chantaburi Trad Province.

Researcher: Assist.Prof. Sukhumaporn Khansri

Assist. Researcher: Assist.Prof. Peerachai Kullachai

Department: Agricultural Development and Resources

Faculty: Agricultural Technology

ABSTRACT

This is a quality research by studying on the knowledge management eco-tourism home stay that has been related to administrative management. It can also manage to the knowledge about administrative management, home stay, food, tourism, environment and culture, safety, public relation and finance. From this point the community can arrange its ability, potential, scenery geographical and cultural about the way of living. Not only the natural resources but also the local wisdom can lead to practical action for developing the quality way of the people living. To build up more sustainable income and diffusion their cultural way of life to the people in various areas to have known them well. This leads to income increasing for their communities and the people themselves. It is an excellent way to conserve the origin way of life forever. Besides, it is more valuable to build up the way of life in community about love, unity, co-operation to conserve the culture and the way of community life sustainably. Building up knowledge management for people themselves will help them know about administrative management, the network and build up their original knowledge for a lot of different communities in Rayong, Chantaburi and Trad province. There are similar, different way of life and natural resources but every community needs to develop their communities to be well-known. This point will lead to increase their income and manage the resources valuably. It is not only upgrade their way of family living but also build up co-operation network between groups, communities and provinces. Moreover, different communities, areas, networks and resources have had their different administrative management. It is a good point that a lot of communities can exchange the knowledge, problems, obstacles and learn how to solve problems which lead to bring about new knowledge management in sustainable administrative management for a long time.

Key words : Home stay, Ecotourism, Sustainable Tourism

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนาและยกระดับความรู้ของชุมชน ที่จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ศึกษาปัจจัยหรือเงื่อนไขที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์อย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เข้าใจธรรมชาติ มีการจัดการเพื่อรักษาระบบสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน อีกทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มคนที่ต้องการความรู้ ประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้ และเข้าใจวิถีชีวิตชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยชุมชนได้สร้างรายได้ให้กับชุมชนเองอย่างยั่งยืน องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการท่องเที่ยวคือที่พัก (Accommodation) ซึ่งได้มีการกล่าวถึงที่พักแบบโฮมสเตย์อย่างแพร่หลาย โฮมสเตย์ (Home Stay) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเป็นการจัดการที่พักของชาวบ้านในชุมชนให้แก่ผู้มาเยือนด้วยความยินยอมและเต็มใจของเจ้าของบ้าน งานวิจัยฉบับนี้จะไม่สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าขาดความร่วมมือจากกลุ่มและ เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สุขุมภรณ์ ชันธ์ศรี
พีรชัย กุลชัย
ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความสำคัญหลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
4. ขอบเขตของการวิจัย	2
5. กรอบแนวคิดของการวิจัย	3
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. แนวคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์	4
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้	11
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	14
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	14
2. วิธีวิจัย	14
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	16
ตอนที่ 1 ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์	16
ตอนที่ 2 การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	24
ตอนที่ 3 สรุปองค์ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ฯ	42
วิจารณ์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	51
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	52
สรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ฯ	52
เอกสารอ้างอิง	56
ประวัตินักวิจัย	58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	14

ภาพที่	หน้า
1.1	3
4.1	36
4.2	41
4.3	49

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1. ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เข้าใจธรรมชาติ มีการจัดการเพื่อรักษาระบบสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน อีกทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มคนที่ต้องการความรู้ ประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้ และเข้าใจวิถีชีวิตชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยชุมชนได้สร้างรายได้อย่างยั่งยืน องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการท่องเที่ยวคือที่พัก (Accommodation) ซึ่งได้มีการกล่าวถึงที่พักแบบโฮมสเตย์อย่างแพร่หลาย โฮมสเตย์ (Home Stay) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เป็นการจัดการที่พักของชาวบ้านในชุมชนให้แก่ผู้มาเยือนด้วยความยินยอมและเต็มใจของเจ้าของบ้าน ซึ่งบ้านพักที่ให้บริการต้องมีห้องพักหรือพื้นที่ที่สามารถรองรับและสามารถให้บริการแก่ผู้มาเยือนได้ตามขีดความสามารถ การพักร่วมกับชาวบ้านก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวเป็นการสร้างความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ในวิถีชีวิตชุมชน เกิดทัศนคติ (Attitude) ที่ดีต่อชุมชน ที่มาจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน รวมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับความประทับใจและความพึงพอใจ (Appreciation and Impression) จากวิถีชีวิตและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนด้วย (มธุรส, 2544) โดยการจัดทำโฮมสเตย์ต้องมองว่าบ้านไม่ใช่แค่เป็นที่พักเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วย คนและจิตวิญญาณของชุมชน และสิ่งที่สำคัญการเต็มใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบของโฮมสเตย์ ต้องให้ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง มีส่วนร่วมในการจัดการ มีกระบวนการผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ปัญหาและผลกระทบของการจัดโฮมสเตย์ในชุมชน คือ 1) ปัญหาด้านความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ระดับการบริการและความไม่พร้อมของเจ้าของบ้านในการรับนักท่องเที่ยว 2) ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว 3) ปัญหาความแตกแยกของชุมชน/ความขัดแย้ง การแข่งขันกัน เนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้รับ 4) ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างแขกผู้มาพักกับเจ้าบ้าน 5) ปัญหาความบิดเบือนทางวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางท้องถิ่น 6) ปัญหาความปลอดภัย (สำหรับแขกผู้มาพักและเจ้าของบ้านเอง) 7) ปัญหาความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัว 8) ปัญหาความไม่ชัดเจนของนโยบายของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น 9) ปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร และ 10) ปัญหาด้านการตลาด เครือข่ายของการสำรองที่พัก การประชาสัมพันธ์ (ชววิทย์ ศิริเวชกุล, 2544 รัตนาภรณ์ มหาศรานนท์, 2546 และ Peterson Erick Holm, 2544)

แต่อย่างไรก็ตามการจัดการโฮมสเตย์ในพื้นที่ชุมชนก็ยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนใน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ซึ่งงานที่ปรึกษาได้จัดทำขึ้นโดยมีผู้ดูแลเนื้อหาและข้อมูลทั้งหมดไว้เป็นของตนเอง
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ชุมชนจากการสร้างอาชีพใหม่ ธุรกิจต่อเนื่องกับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราดเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตรให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ขึ้นในหลายพื้นที่ และในฤดูผลไม้ที่เงาะทุเรียน มังคุด กระท้อน มะไฟออกผลระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายนของทุกปี จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ชิมผลไม้ตามสวนและหมู่บ้าน ทำให้เกษตรกรสนใจที่ขายผลไม้ได้โดยตรง มีแนวคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นและจังหวัดของตนเอง นอกจากนี้จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ยังมีธรรมชาติที่งดงามมีการอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการชมและชิมผลไม้ คือมีทั้งป่าชายเลน ทะเล ภูเขา น้ำตก ทำให้เกิดการรวมกลุ่มการให้บริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ (Home-stay) ขึ้นในชุมชน มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การดำเนินการที่ผ่านของกลุ่มโฮมสเตย์ (Home-stay) ต่าง ๆ ได้สะสมความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ไว้มากมาย ดังนั้นการแลกเปลี่ยนในเวทีการจัดการความรู้จะเป็นการเพิ่มเติมศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ของแต่ละกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์จะเป็นการยกระดับความรู้ของกลุ่มหรือเกษตรกรและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะสามารถนำไปพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์หรือปัญหาด้านอื่น ๆ ของชุมชน ซึ่งจะเป็นรากฐานในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน อันเป็นภาพรวม ของการสร้างและพัฒนาระบบเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนาและยกระดับความรู้ของชุมชน ที่จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 เกิดองค์ความรู้และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ของกลุ่มต่าง ๆ

3.2 เกิดเครือข่ายการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ทั้งในกลุ่มของผู้จัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว นักวิชาการของภาครัฐ รวมทั้งนักวิจัยด้วย

4. ขอบเขตของการวิจัย

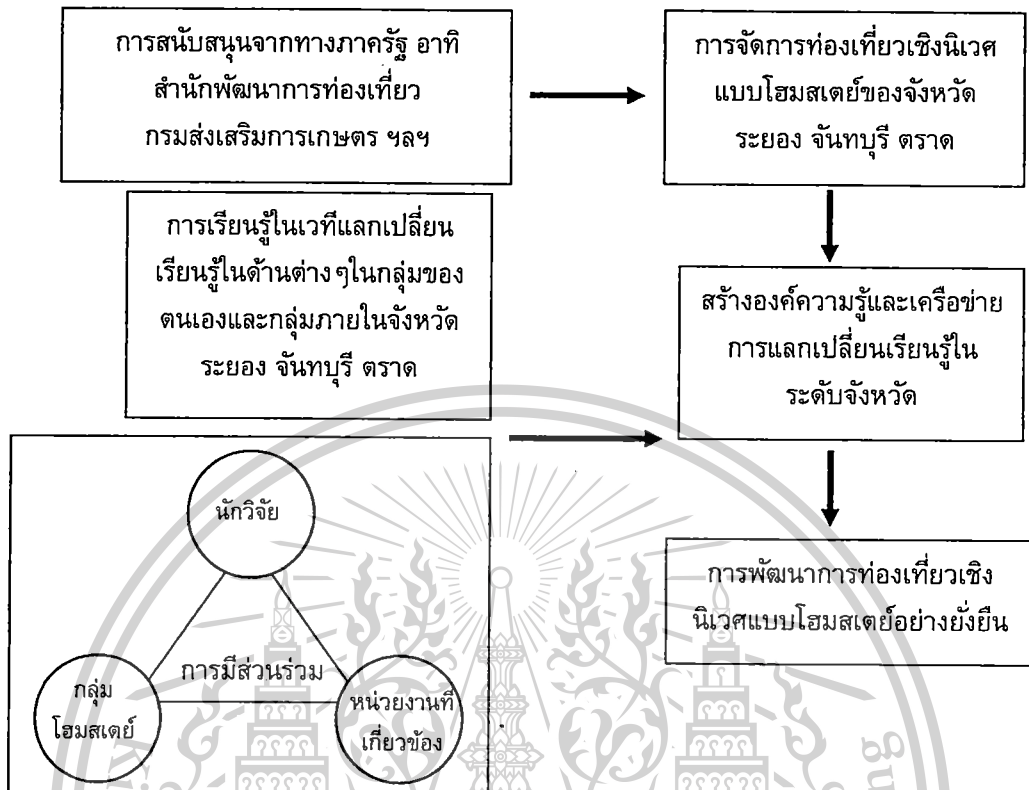
ศึกษาประวัติ การดำเนินงาน การจัดการ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับกลุ่มจังหวัด และใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of Related Literature)

การศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

1. แนวคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์

1.1 ความเป็นมาของโฮมสเตย์

1.1.1 ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในโลก

โฮมสเตย์ (Home stay) เป็นแนวคิดใหม่ทางการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ได้รับแนวคิดมาจากประเทศตะวันตก การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์เริ่มในทวีปยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ผู้คนเริ่มแสวงหาความสุข หาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่ห่างไกล มีการท่องเที่ยวในเขตชนบท และเนื่องจากที่พักมีราคาแพง จึงมีการเกิดที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวใหม่ ๆ ประเทศออสเตรีย เป็นประเทศแรกในยุโรปที่มีการท่องเที่ยวและพักแรมแบบบ้านพักในฟาร์ม (Farm house) หลังจากนั้นประเทศอื่น ๆ ในทวีปยุโรปเริ่มดำเนินการ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เยอรมนี ไอร์แลนด์ ซึ่งจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น Bed and Breakfast เกสต์เฮาส์ (Guest House) และโฮมสเตย์ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันแต่มีชื่อเรียกที่แตกต่างไปตามวัฒนธรรมและพื้นที่ประเทศ แต่ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มาพักเป็นแขกของบ้านที่ไม่ใช่นักท่องเที่ยว (Be a guest not just a tourist) และอยู่ในชนบทที่ห่างไกล สามารถเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้านและชุมชน (นงลักษณ์ อยู่เย็นดี, 2546)

การท่องเที่ยวแบบชุมชน (Community Based Tourism) เป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่มีการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งการจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สินค้าหัตถกรรม ของที่ระลึก มีกิจกรรมที่แสดงด้านวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และการพักค้างแรมในชุมชน

1.1.2 ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในประเทศไทย

ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในประเทศไทย เกิดขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชน และรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขายทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน กิจกรรมของโฮมสเตย์จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้แพร่หลายอย่างมากในปัจจุบันทั้งจากภาครัฐ และเอกชน รวมถึงชุมชนต่าง ๆ ในการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งการพักแบบโฮมสเตย์เกิดขึ้นมานานแล้วโดยในยุคเริ่มต้น (ปี 2503-2525) พบว่ามีการพักแรมแบบโฮมสเตย์ที่กระจายในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตในชนบท รวมถึงกระจายในนักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า โดยเฉพาะในภาคเหนือที่มีการท่องเที่ยวแบบเดินป่าโดยพักกับชาวเขาและขึ้นอยู่กับเส้นทางเดินป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ในยุคกลาง (ปี 2526-2536) การท่องเที่ยวแบบเดินป่าได้รับความนิยมมากขึ้น การพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ได้รับการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมที่กระจายไปยังหมู่บ้านชาวเขา ซึ่งก็เริ่มมีปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม

และยุคปี 2537- ปัจจุบันเป็นยุคที่เน้นการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระยะปี 2537-2539 เริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ พื้นที่ดำเนินการเรื่องโฮมสเตย์แรก ๆ เป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทยเข้ามาดำเนินการ เช่น เกาะยาว จังหวัดพังงา ภายหลังก็เริ่มมีกลุ่มอื่นจัดตั้งเพิ่มขึ้น ได้แก่ หมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่ บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวในกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว มีการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Ecotourism) และที่พักแบบโฮมสเตย์

และจากการประกาศของรัฐบาลให้ปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย ทำให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการขยายตัวและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น ก่อให้เกิดการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทโคกโก่ง อำเภอภูผามาศ จังหวัดอุดรธานี บ้านทรงไทยปลายโพรงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม และพื้นที่ชนกลุ่มน้อยที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้วยเช่นกัน และในปัจจุบันพบว่าการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ได้รับความนิยมมากขึ้น (www.homestaythailand.com, 2548) ซึ่งการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชน หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษา การเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน โดยในแต่ละชุมชนที่ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งต่างจากชุมชนพื้นบ้านทั่วไป เช่น คีรีวงที่นักท่องเที่ยวจะเรียนรู้การทำสวนสมรม เป็นต้น การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นจุดขายทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมนบพเพื่อให้เกิดรายได้กับคนในชุมชนแต่ไม่เชื่อว่าทุกชุมชนสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวแล้วประสบความสำเร็จได้ทั้งหมด

1.2 แนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

ในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีหลักการในการจัดการท่องเที่ยวเบื้องต้นที่ผู้ดำเนินการจัดการโฮมสเตย์จะต้องตระหนัก และคำนึงถึง ซึ่งได้แก่

1.2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ Michael MacNulty (อ้างในนงลักษณ์ อยู่เย็นดี, 2546) ได้กล่าวไว้คือ พัฒนาด้านองค์ประกอบของพื้นที่ที่ต้องคำนึงถึงคือ

- 1) พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ได้แก่ ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ทะเล เป็นต้น
- 2) พื้นที่หลัก หมายถึง พื้นที่ชนบทที่ยังคงสภาพเดิมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้านที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่ เช่น สวนเกษตร สวนผลไม้ การประมงพื้นบ้านซึ่งบ้านพักแบบโฮมสเตย์จะอยู่ในพื้นที่เหล่านี้
- 3) พื้นที่สนับสนุน หมายถึง พื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ร้านค้า เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สําคัญที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยและการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น ไม่สามารถนำเนื้อหาไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดได้

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับบางพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความโดดเด่นด้านทรัพยากร สามารถใช้การจัดโฮมสเตย์เข้ามาเป็นกิจกรรมเสริมเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยู่ในชุมชนนานขึ้น ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่มีความโดดเด่น แต่ก็ได้มีการพยายามจัดโฮมสเตย์เข้ามาเป็นกิจกรรมที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวสู่ชุมชน เป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนจากระยะเวลาการพักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น (มจรุส ปราบไพรี, 2544)

โดยมีหลักการจัดการเบื้องต้นที่ผู้ดำเนินการจัดการโฮมสเตย์ต้องตระหนักและถือว่าเป็นบริการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับในพื้นที่คือ (อ่างโนนงลักษณ์ อยู่เย็นดี, 2546)

- 1) วิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท โดยคงความเป็นดั้งเดิมของชุมชนที่ไม่มีการดัดแปลงประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 2) วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีความน่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 3) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและชุมชน
- 4) ห้องพักที่สะอาดพร้อมอาหารที่ถือเป็นมาตรฐานเบื้องต้น
- 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยผู้ดำเนินการต้องวางแผนหรือเตรียมรายการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวหรือพาทัวร์ชีวิตแล้วแต่ความเหมาะสมเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต

ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงมีความสำคัญสำหรับการเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินการจัดการโฮมสเตย์จะต้องคำนึงถึง เพื่อให้การจัดการด้านพื้นที่สามารถดึงดูดใจในการท่องเที่ยว และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวคือ 1) ความต้องการที่พักแรมในพื้นที่ชนบท ครอบคลุมถึงที่พักแรมประเภทต่างๆ 2) ความต้องการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค สาธารณูปการ (อ่างโนนงลักษณ์ อยู่เย็นดี, 2546) ที่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นพื้นที่ชนบท มีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง

1.2.2 นักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

1) ลักษณะของนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นกลุ่มที่สำคัญ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวระดับกลาง (Middle Ground) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากนักท่องเที่ยวปริมาณ (Mass tourism) มีลักษณะเฉพาะ คือ (พชระ พิพัฒน์โยธะพงศ์, 2547)

- 1.1) เป็นนักท่องเที่ยวอิสระ
- 1.2) มีความต้องการและสนใจหลากหลาย
- 1.3) กำลังซื้อสูง
- 1.4) เป็นนักศึกษาหรือนักเรียนที่มุ่งหาประสบการณ์

โดยตลาดของนักท่องเที่ยวระดับกลางคือ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ นักท่องเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านและนักท่องเที่ยวระยะไกล โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเป็นพิเศษในสถานที่ท่องเที่ยวและต้องการพักแรมแบบโฮมสเตย์โดยการเรียนรู้วิถีชีวิตจากกิจกรรมที่กำหนดในพื้นที่

2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยว 10 ประการคือ

- 2.1) เติงนอนที่สบายในราคาสมเหตุสมผล
- 2.2) ห้องอาบน้ำและส้วมที่สะอาด
- 2.3) อาหารพื้นบ้านง่ายๆ แต่ปรุงมาอย่างดี
- 2.4) ทิวทัศน์และธรรมชาติชนบทที่สวยงาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและข้อมูลลิขสิทธิ์ในเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

- 2.5) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 2.6) กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่
- 2.7) ร้านค้าทั่วไปและร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
- 2.8) ความบันเทิง
- 2.9) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
- 2.10) ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าของบ้าน

1.3 แนวคิดเรื่องการจัดการโฮมสเตย์

การจัดการกิจกรรมที่พัวพันกับการท่องเที่ยวชุมชนหรือการจัดการโฮมสเตย์ ควรที่จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งในรูปของกลุ่ม/ ชมรม/ สหกรณ์ ซึ่งสมาชิกและคนใจชุมชนจะต้องมีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ ดังเช่น ชุมชนศรีวัง ตำบลก้าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับการสนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยวด้วยดีทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชน (ชนิษฐา พอนอ่วม และสาธิต สุขพ่องศรี, 2543) เช่นเดียวกับชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ที่พบว่าสมาชิกชาวชุมชนบ้านโป่งเห็นชอบร่วมกันในการที่จะดำเนินธุรกิจชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการที่มีโครงสร้างอย่างชัดเจน มีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน อัตราการแบ่งปันผลประโยชน์จากการให้บริการ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ รวมทั้งผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ ที่ชาวบ้านมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น (นำชัย ทนผล และคณะ, 2543) และสอดคล้องกับมธูรส ปราปไพรี (2544) การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ถ้าจะให้เกิดความยั่งยืน ต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างการท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม โดยอาศัยการเกื้อกูลและความผูกพันในทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่เป็นสิ่งจูงใจความต้องการในการดักตวงผลประโยชน์เฉพาะด้านรายได้เพียงอย่างเดียว รวมถึงการที่ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่ไม่ใช่ตอบสนองเพียงความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน แต่ต้องเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อคนรุ่นอนาคต ถ้าหากชุมชนไม่สามารถสร้างแนวทางการจัดการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต้องคำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติและสังคม คำนึงถึงความเปราะบางของชุมชนไม่ให้ถูกทำลาย ความเป็นกลุ่มและชุมชนควรคงอยู่ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจที่ดีต่อกันตลอดไป ซึ่งในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 แนวทางการจัดการบ้านพัก(Accommodation)

แนวทางการจัดการบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว (Provision of Accommodation for Tourist) มีดังนี้

- 1) ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน
- 2) บ้านพักมีโครงสร้างที่ดี
- 3) ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี
- 4) ไม่ไกลจากเมืองหรือพื้นที่เทศกาลหรือสถานที่ท่องเที่ยว
- 5) ควรมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐาน อาทิ ที่นอน หรือเตียงนอน หมอน น้ำประปา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในน้ำอื่น ๆ ห้องน้ำสะอาดมีความปลอดภัยอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับขั้นตอนการดูแลที่พัก (Home Keeping Produce) จะต้องเน้นความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะอาดที่พักและบริเวณโดยรอบบ้านพักอยู่เสมอ อาทิ เปลี่ยนผ้าปูที่นอน อุปกรณ์สำหรับการนอนส่วนตัวทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก เป็นต้นโดยบ้านพักควรมี

1) ความสะอาดของบ้าน บ้านพักควรมีอากาศที่สามารถถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างสามารถส่องเข้ามาถึงปราศจากความชื้นไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำได้ดี ภายในห้องพักต้องได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ ต้องมีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือนทุกครั้งหรือมีผู้มาเยือนใหม่เข้ามาพัก ต้องหมั่นกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ เนื่องจากห้องน้ำจะเป็นห้องที่ผู้มาเยือนจะมาร่วมใช้ด้วย ดังนั้นต้องเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือน (กรณีที่แขกมิได้มีการเตรียมมา) และจะต้องมีการทำความสะอาดเป็นประจำ ต้องหมั่นดูแลสภาพแวดล้อมของบ้านพักอยู่เสมอ

2) ห้องน้ำ (Bathroom) ห้องน้ำจะเป็นที่ที่ใช้ร่วมกันทั้งครอบครัวและนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญก็คือ ความสะอาด จะต้องมีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ

1.3.2 ความปลอดภัย ความปลอดภัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมที่พักเชิงวัฒนธรรมลักษณะสัมผัสชนบท ดังนั้นในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ ควรมีการจัดมาตรการรักษาความปลอดภัย สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เช่น การจัดอบรมให้กับสมาชิกของชุมชนในการให้การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ หรือการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ การขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือองค์การบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ การจัดตั้งเวรยามของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าของบ้านจึงต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวด้วย ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวต้องมีการดูแล และซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อาทิ ประตู หน้าต่าง ถ้าเห็นนักท่องเที่ยวไม่เก็บทรัพย์สินไว้ในที่ที่ปลอดภัย ต้องเข้าไปเตือน และถ้านักท่องเที่ยวลืมทรัพย์สินไว้ในบ้านพักหรือที่อื่น ๆ ภายหลังการเดินทางกลับ เจ้าของบ้านควรเก็บไว้ใน ที่ที่ปลอดภัยและพยายามติดต่อเจ้าของเพื่อมารับคืน สำหรับความปลอดภัยของที่พัก สมาชิกในบ้านต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้มาเยือน เสมือนญาติสนิท และมีความรู้เรื่องสถานที่ในบ้านและชุมชนเป็นอย่างดี รวมถึงการหมั่นตรวจตรา ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้านว่ามีความปลอดภัยหรือไม่ กฎเกณฑ์สำคัญต้องได้รับการเก็บรักษาและดูแลเป็นอย่างดี สมาชิกทุกคนต้องคำนึงถึงเรื่องความสำคัญของความปลอดภัยตลอดเวลา

1.3.3 การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความเชื่อ ของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกัน การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ การแต่งกาย การนอน การกำหนดเวลาการเข้าออกบ้านพัก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อมิก่อให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและความเชื่อของชุมชน นักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ควรมีการชี้แจงในขั้นตอนการจองหรือลงทะเบียนการเข้าพักกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติตามได้ก็สามารถที่จะปฏิเสธการเข้าพักได้เช่นเดียวกัน

1.3.4 การต้อนรับ (Reception) การต้อนรับนักท่องเที่ยวดูจตุคามิตรจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอบอุ่น ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อดำเนินการต้อนรับ ลงทะเบียนการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การต้อนรับ อาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่น เช่น ภาคอีสาน/เหนือ ต้อนรับด้วยการบายศรีสู่ขวัญ หรือ อาจจะเป็นช็อคโกแลต พวงมาลัยเล็ก ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นมอบให้กับนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ถือว่าทักทายได้เป็นอย่างดี และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.5 การจองที่พัก (Reservation) การจองที่พักสามารถทำได้หลายวิธี อาทิ การจองทางไปรษณีย์ การจองทางโทรศัพท์ การจองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจองที่พักรับการตอบสนองโดยทันที เพื่อเป็นการยืนยันการเข้าพักของนักท่องเที่ยว และถ้ามีเวลา ผู้ประสานงานควรส่งรายละเอียดให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก ทั้งนี้ควรแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ทางท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานในประเทศที่รับผิดชอบพื้นที่ ได้รับทราบเพื่อเป็นช่องทางการตลาดในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปได้รับทราบได้ ขั้นตอนการจองห้องพัก ต้องมีการจัดบ้านพักตามลำดับ ตอบรับการจอง ที่อาจมีการเรียกเก็บค่าบริการบางส่วนเพื่อป้องกันการไม่เข้าพักของนักท่องเที่ยวตามกำหนดเวลา และควรชี้แจงระยะเวลาการยกเลิกเข้าพักให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบด้วย นอกจากนี้ควรมีการเก็บรักษาข้อมูลการจองสำหรับการลงทะเบียนครั้งต่อไปซึ่งอาจเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลแบบง่าย ๆ การเก็บข้อมูลมีประโยชน์ ดังนี้

- 1) ทำให้เจ้าของบ้านทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว
- 2) ช่วยในการจัดเตรียมบ้านพัก
- 3) ทำให้ทราบวันออกจากที่พักของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ข้อมูลนี้มีความจำเป็นเพราะจะทำให้ กลุ่ม/ชมรม สามารถวางแผนการเข้าพักของแขกในลำดับต่อ ๆ ไปได้
- 4) เป็นข้อมูลการเข้าพักให้ผู้ดูแลรักษาความปลอดภัย สามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของผู้ประพฤตินิยมชอบหรือการหลบซ่อนของอาชญากรได้

1.3.6 ขั้นตอนการต้อนรับและลงทะเบียน เจ้าของบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวพร้อมแจ้งรายละเอียดค่าธรรมเนียมการเข้าพักและบริการต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ จากนั้นให้นักท่องเที่ยวกรอกรายละเอียดและลงชื่อในใบลงทะเบียนการเข้าพัก แจ้งรายละเอียดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับข้อมูลของชุมชนและสภาพทั่วไป ให้นักท่องเที่ยวไปยังบ้านพัก

1.3.7 การบริการอาหาร เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารมื้อใดมื้อหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวการนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ มากกว่าการนำเสนอรายการอาหารเช่นเดียวกับโรงแรมหรือรีสอร์ท ดังนั้นการวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดระหว่างปริมาณอาหารและจำนวนนักท่องเที่ยว การวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงจำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ

- 1) ข้อมูลของนักท่องเที่ยว เช่น เชื้อชาติ ศาสนา
- 2) งบประมาณในการจัดทำอาหาร
- 3) ปัจจัยด้านฤดูกาล
- 4) อาหารประจำท้องถิ่น
- 5) จำนวนนักท่องเที่ยว

ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ผู้ให้บริการบ้านพักถ้าสามารถจัดการได้ดังนี้ จะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและอาจกลับมาใช้บริการได้อีก

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ดร.ณิ ช่อนกลิ่น (2546) ทำการศึกษาการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายพบว่าส่วนใหญ่ผู้ประกอบการได้ดำเนินการที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยมีการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บริหารงานในชุมชน และแบ่งตามความสามารถที่ถนัด มีการเตรียมการต้อนรับ การดูแลรักษาความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ การจัดการนำเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีโทษตามกฎหมายและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อน แต่ยังไม่แพร่หลายเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ การจัดระบบ การลงทะเบียนยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนงานด้านการสำรองที่พักแรมและต้อนรับนักท่องเที่ยว ตรงกับการศึกษาของชนิษฐา พอนอ่วม และสารทิศ สุขผ่องศรี (2543) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชุมชนคีรีวง นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงและการติดต่อประสานงานค่อนข้างสับสนและติดต่อได้ยาก

สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ และคณะ (อ้างในพจนานุกรม, 2547) ได้ศึกษาการพัฒนา ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง ต.กุดหว้า อ.ภูผินาราย จ.กาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนตื่นตัวจากการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาหมู่บ้าน มีกิจกรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ก็พบ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำหรืออาหารจากธรรมชาติลดลงเนื่องจากต้องใช้รองรับการท่องเที่ยว ปัญหาขยะเพิ่มขึ้น ชาวบ้านยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านมากนัก

สำหรับการศึกษาของพนิตดา สิงห์ครา (2544) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านห้วยอี ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ มีการแบ่งโครงสร้างขององค์กรและมีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยว มีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถเชิญชวน ประสานงานให้สมาชิกร่วมกันทำงานให้สำเร็จได้ ตรงข้ามกับการศึกษาของนิฐริน ไล่พันธ์ (2544) พบว่าศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัด อุบลราชธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ และจากการศึกษา ของพุลทรัพย์ สวนเมือง ตลาพันธ์ และคณะ (อ้างในพจนานุกรม, 2547) ได้ศึกษารูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด พบว่า ชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ดีกับ การท่องเที่ยวคือ ชุมชนเชื่อว่าการท่องเที่ยวได้ทำลายความเข้มแข็งและวัฒนธรรมของชุมชน รัฐแย่ง การจัดการท่องเที่ยวไปจากประชาชน ชุมชนโดยส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คาดหวัง ว่าการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนจะช่วยอนุรักษ์ พื้นฟูศิลปวัฒนธรรมเดิมเอาไว้หากชุมชนจัดการ ท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเป็นลำดับหนึ่ง และฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นลำดับที่สอง

สำหรับปัญหาในการจัดโฮมสเตย์ในประเทศไทยของ Dr. Petersen พบดังนี้

1. อุปสรรคทางด้านภาษาระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ บ่อยครั้งที่เจ้าของบ้านไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้เลย ซึ่งอุปสรรคเรื่องภาษา สามารถนำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ ได้อีกมากมาย

2. อุปสรรคทางด้านวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม ระหว่างนักท่องเที่ยวกับ เจ้าของบ้านไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ทั้งนี้เพราะ ทั้งสองฝ่ายมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สิ่ง ที่ถูกต้องของวัฒนธรรมหนึ่งอาจหมายถึงสิ่งที่ไม่เหมาะสมของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง สิ่งเหล่านี้อาจ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และความคลาดเคลื่อนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบทาง วัฒนธรรมอย่างใหญ่หลวงได้อีกด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน เพื่อวัตถุประสงค์ทางการ ท่องเที่ยว

3. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสินค้าทางการท่องเที่ยว และราคาของรายการ ท่องเที่ยว ปัญหานี้เกิดจากการบรรยายละเอียดของรายการท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น กำหนด ว่าราคาของการเข้าพักโฮมสเตย์ ค็นละ 200 บาทต่อคน แต่มิได้ระบุว่าราคานี้ยังไม่รวมค่าน้ำดื่ม ค่า มัคคุเทศก์ ค่าเรือ และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจผิดคิดว่า ตัวเองถูกหลอกลงได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4. ปัญหาด้านระดับความคาดหวังและความพึงพอใจ ที่แตกต่างกัน ระหว่างเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวอาจคาดหวังว่า เจ้าของบ้านควรจะเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวและบริการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ขณะที่เจ้าบ้านคิดว่า บริการที่ตนเสนอขณะนี้เป็นที่พอใจแก่นักท่องเที่ยวแล้ว

5. ปัญหาการจัดระบบการบริหารของชุมชน เป็นปัญหาในชุมชน ซึ่งบางชุมชนได้จัดตั้งองค์การบริหารในรูปของชมรม หรือสมาคมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามชุมชนบางแห่งเกิดระบบ "ผูกขาด" ในการจัดสรรรายได้ ซึ่งเกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจของคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนนั้น

6. ปัญหาความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรมในกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากปัญหาการจัดระบบการบริหารของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจ้าของบ้านที่จัด โฮมสเตย์ บางแห่งได้รับการจัดสรรนักท่องเที่ยว จากองค์การบริหารให้ในจำนวนน้อยกว่าเจ้าของบ้านหลังอื่น ๆ อันจะหมายถึงรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อยลงด้วย ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน

7. ปัญหาความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

8. ปัญหาการขาดทักษะและความรู้ด้านการตลาดของชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

2.1 ความหมายของการจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช (2548) ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและกว้างขวาง ไม่สามารถให้นิยามด้วยถ้อยคำสั้น ๆ ได้ ต้องให้นิยามหลายข้อจึงจะครอบคลุมความหมาย ดังนี้

การจัดการความรู้ มีความหมายรวมถึง การรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้ แต่เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์โดยตัวของมันเองไม่ใช่การจัดการความรู้

การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้ก็ไม่ประสบความสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัตและวิถีปฏิบัติมีผลต่อการแบ่งปันความรู้ ประเด็นด้านวัฒนธรรมและสังคมมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ ต้องการผู้มีความรู้ความสามารถในการตีความ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างนวัตกรรมและเป็นผู้นำทางในองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่งสำหรับช่วยแนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้นกิจกรรมเกี่ยวกับคนอันได้แก่ การดึงดูดคนเก่งและดี การพัฒนาคน การติดตามความก้าวหน้าของคน และการดึงคนมีความรู้ความสามารถไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ เป็นเรื่องของ การเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร การประเมิน "ต้นทุนทางปัญญา (Intellectual Capital)" และผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้เป็นดัชนีบอกว่าการจัดการความรู้ได้อย่างได้ผลหรือไม่

Business college of the University of Texas (2003) ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ว่า เป็นกระบวนการที่เป็นระบบของการค้นหา การเลือก การจัดระบบ การสกัด และการนำเสนอสารสนเทศ เพื่อทำให้ความรู้ความเข้าใจของพนักงานในเรื่องที่สนใจเป็นพิเศษดีขึ้น การจัดการความรู้จะทำให้องค์กรได้รับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งด้วยประสบการณ์ของตนเอง กิจกรรมของการ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การจัดการความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดหา จัดเก็บ และใช้ความรู้ เป็นไปเพื่อการแก้ปัญหาการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Dynamic Learning) นอกจากนั้นยังใช้เพื่อการวางแผนกลยุทธ์และการตัดสินใจอีกด้วย Trapp (1999) ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ว่า เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยงานต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งมีการบริหารจัดการในลักษณะบูรณาการเพื่อก่อให้เกิดคุณประโยชน์ที่คาดหวังไว้ การจัดการความรู้จึงเป็นแนวคิดองค์รวมที่จะบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นความรู้ในองค์กร

Kuczaj (2001) ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการของการสร้างความรู้ การจัดเก็บ และการแบ่งปันความรู้ กล่าวโดยทั่วไปจะรวมถึง การระบุสภาพปัจจุบัน การกำหนดความต้องการ และการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดการความรู้ให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุถึงความต้องการ

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ หมายถึงกระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและการถ่ายโอนความรู้ และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์การอย่างสมดุล เป็นไปเพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลผลิตขององค์การ

2.2 รูปแบบ (Model) การจัดการความรู้

TUNA Model กับ การเริ่มต้นการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management-KM) เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ผ่านการกระทำทั้งนี้ เนื่องจากคำว่า “ความรู้” ที่นำมาใช้ภายใต้บริบทของ KM นั้น ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ว่าเนื้อความรู้อย่างที่เราเข้าใจกันโดยทั่วไป ซึ่ง ประพนธ์ ฝาสุขยัต (2547) ได้กล่าวไว้ว่าใน “ความรู้” นั้น มีทั้งส่วนที่เป็นทักษะ (Skill) ส่วนที่เป็นกรปฏิบัติ (Practice) และส่วนที่เป็นทัศนคติ (Attitude) อารมณ์ความรู้สึกรวมอยู่ในคำว่าความรู้นั้นด้วย การพยายามทำความเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้ เนื่องจากมีความหมายค่อนข้างกว้างขวาง จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการกระทำ ตัวอย่างเช่น การชี้จรรยาณให้เป็น ถ้ามีแต่นั่งฟังวิธีการชี้จรรยาณ แต่ไม่ยอมจับจรรยาณขึ้นมาซึ่งจริง ก็รับรองได้ว่าไม่สามารถชี้จรรยาณได้อย่างแน่นอน

ในรูปแบบการจัดการความรู้ TUNA Model ประพนธ์ ฝาสุขยัต (2547) ได้เปรียบเทียบไว้ว่า KM เหมือนกับปลาหูตัวหนึ่ง เมื่อแบ่งปลาหูเป็น 3 ส่วน คือส่วนหัว ส่วนตัว และส่วนหาง ส่วนหัวเปรียบได้กับ ส่วนที่เป็นวิสัยทัศน์ (Knowledge Vision-KV) ซึ่งหมายถึงทิศทางของการจัดการความรู้คือก่อนที่จะเริ่มทำ KM จะต้องตอบให้ได้ก่อนว่า “เรากำลังมุ่งหน้าไปทางไหน” หรือ “เราทำ KM ไปเพื่ออะไร” มิใช่เพียงมุ่งหวังเพื่อการจัดทำ KM แต่ยังไม่ทราบเป้าหมายของการทำ KM ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ผิด เพราะตามความเป็นจริงแล้ว KM ไม่ใช่ตัวเป้าหมาย KM เป็นแค่กระบวนการที่ทำให้งานบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามที่ต้องการ โดยการใช้ความรู้เป็นฐาน อาศัยความรู้เป็นปัจจัยทำให้งานสำเร็จ

ส่วนที่สองของ KM เป็นส่วนกลางตัวปลา ซึ่งหมายถึงส่วนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจ (Knowledge Sharing-KS) และเป็นส่วนที่ยากลำบากที่สุดในกระบวนการทำ KM ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเหตุปัจจัยที่จะทำให้ผู้คน “มีใจ” ให้แก่กันและกัน คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ

เอกสารนี้เป็นอย่างไรคนจะยินยอมและพร้อมที่จะแบ่งปัน ทำอย่างไรให้คนพร้อมที่จะเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเด็นที่ท้าทายในเรื่องการจัดการความรู้ เป็นประเด็นที่ไปเกี่ยวข้องกับ การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกันค่อนข้างมาก คำว่า “จัดการ” ในที่นี้จึงมีความหมายว่า เป็นการ จัดการที่จะทำให้เกิดเหตุปัจจัย และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้คนพร้อมที่จะแบ่งปันและเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นส่วนสุดท้าย คือหางปลา อันหมายถึงตัวเนื้อความรู้ที่เก็บสะสมไว้เป็น “คลังความรู้” หรือ “ขุมความรู้” (Knowledge Assets-KA) ในเชิงของ KM นั้นตัวคลังความรู้ที่ดี จะต้องไม่ใหญ่โตจนเกินไป คือต้องไม่ใช่สถานที่อัดข้อมูลหรือความรู้ต่าง ๆ เข้ามาตลอดเวลา คลัง ความรู้ที่ดีจะต้องมีการออกแบบวางโครงสร้างไว้อย่างเหมาะสม มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ แบ่งหัวข้อต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้ นอกจากระบบในการจัดเก็บแล้ว ระบบการ ปรับปรุง (Update) เนื้อหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ก็เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ความรู้ที่ตกยุค ล้าสมัยใช้ ไม่ได้แล้ว จะต้องถูกกำจัดทิ้ง ตัวองค์ความรู้ที่ดีจะต้องผูกติดไว้กับบริบท โดยอาจจะใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) ใช้กรณีศึกษา (Case Study) และมีการอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูล

ส่วนหางปลานี้เป็นส่วนที่เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศที่เข้ามามีส่วนช่วยได้ค่อนข้าง มาก (Information and Communication Technology-ICT) ICT นอกจากมีบทบาทในเรื่องการ จัดการคลังความรู้แล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทรงพลังอย่างยิ่ง เพราะ ICT โดยเฉพาะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่เสมือน (Virtual Space) ให้ ผู้คนที่อยู่ไกลกันมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share & Learn) ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.3 รูปแบบองค์ประกอบของการจัดการความรู้

Probst, Raub and Romhardt (2000) ได้สรุปว่าการจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จ ได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ

- 1) การระบุถึงความรู้ (Knowledge Identification)
- 2) การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition)
- 3) การพัฒนาความรู้ (Knowledge Development)
- 4) การแบ่งปัน/การกระจายความรู้ (Knowledge Sharing/Distribution)
- 5) การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization)
- 6) การเก็บรักษา/จดจำความรู้ (Knowledge Retention)

Turban และคณะอ้างอิงถึงในพรธิดา วิเชียรปัญญา (2547) ได้แบ่งกระบวนการของการ จัดการความรู้ออกเป็น 6 ประการคือ

- 1) การสร้างความรู้
- 2) การจับและเก็บความรู้
- 3) การเลือกหรือการกรองความรู้
- 4) การกระจายความรู้
- 5) การใช้ความรู้
- 6) การติดตามตรวจสอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(Research Methodologies)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โฮมสเตย์จำนวน 11 แห่ง ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินมาตรฐาน แต่สนใจเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 2 แห่ง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จังหวัด	โฮมสเตย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน	โฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินมาตรฐาน
ระยอง	ประแสร์โฮมสเตย์ บ้านจ่ารุงโฮมสเตย์ สวนป่าหนันโฮมสเตย์	บ้านยายดาโฮมสเตย์ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านแลง
จันทบุรี	เขาบายศรีโฮมสเตย์ ท่าหลวงบนโฮมสเตย์	
ตราด	บ้านห้วยแร้งโฮมสเตย์ บ้านเปร็ดโนโฮมสเตย์ บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ หมู่บ้านทับทิมสยาม 01 เขาสมิงโฮมสเตย์	

2. วิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราดโดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์กลุ่มชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกพื้นที่ศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในพื้นที่ใกล้เคียง

3. มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาจัดระบบ แยกแยะ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานวิชาการเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ที่ผู้พิมพ์และผู้จำหน่ายเอกสารนี้จะไม่รับผิดชอบต่อผู้เสียหายใดๆ จากการใช้เอกสารนี้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4. ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาความรู้ของผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังการดำเนินงานเพื่อวัดผลสำเร็จของงานวิจัย
5. รวบรวม เรียบเรียง เอกสารงานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงพรรณนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล (Finding and Results)

การวิจัยโครงการ การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ ในการศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับประธานกลุ่มโฮมสเตย์ สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ รวมทั้งหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในภาคตะวันออก และการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในภาคตะวันออก ซึ่งผลการศึกษามีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ตอนที่ 2 การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ตอนที่ 3 สรุปองค์ความรู้การจัดการโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ตอนที่ 1 ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกที่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 10 แห่ง คือ จังหวัดระยอง ได้แก่ ประแสร์โฮมสเตย์ บ้านจ่ารุงโฮมสเตย์ สวนปาทนัโฮมสเตย์ จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ เขาบายศรีโฮมสเตย์ ทำหลวงบนโฮมสเตย์ บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ และจังหวัดตราด ได้แก่ บ้านเป็ดโนโฮมสเตย์ หมู่บ้านทับทิมสยาม 01 โฮมสเตย์ เขาสมิงโฮมสเตย์ และห้วยแร้งโฮมสเตย์ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

1. สวนปาทนัโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

สวนปาทนัโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งมีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านตะพงใน บ้านเนินชัน บ้านยายตา บ้านตะพงนอก บ้านชัน บ้านหนองตา รส บ้านชากลาว บ้านนา บ้านตะพงนอก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ซึ่งในพื้นที่มีการสนับสนุนในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลของจังหวัดระยอง ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

สวนปาทนัหรือปาทนัโฮมสเตย์ เป็นสวนผลไม้เก่าแก่แห่งหนึ่งของตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยเมื่อปี 2546 เป็นปีแรกที่เปิดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาทนั และปาทนัโฮมสเตย์ก็ได้เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยในช่วงแรกตั้งใจให้เป็นแหล่งรายได้เสริมแก่ครอบครัว ต่อมาได้รับคำแนะนำจากการเข้าประชุมที่จัดโดยกระทรวงท่องเที่ยวฯ ในการจะเปิดเป็นโฮมสเตย์ควรมีการร่วมกลุ่มกันเป็นการสร้างเครือข่าย จึงได้ทำการรวมกลุ่มกับเพื่อนบ้านที่สนใจเปิดเป็นโฮมสเตย์ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการประเมิน และได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ การค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
มาจันทุกวันนี้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การบริหารจัดการ

โฮมสเตย์สวนป่านันและเครือข่าย ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 4 หลังคาเรือน สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 50 คน เวลาที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาแบบกลุ่มใหญ่ ก็จะแบ่งไปพักตามบ้านเครือข่าย โดยนักท่องเที่ยวจะมารวมตัวกันอีกครั้ง ที่สวนป่านันในตอนเย็นเพื่อรับประทานอาหารหรือสังสรรค์จัดกิจกรรมในตอนกลางคืนตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งจักรยานเสือภูเขา ชมสวนผลไม้ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง สละ ป่าไม้ชุมชน ไหว้พระวัดเขาพระบาท หาดแม่รำพึง เที่ยวท่าเรือบ้านเพไปเกาะเสม็ด สวนสน วังแก้ว แหลมแม่พิมพ์ เที่ยวชมสวนเรียนรู้การทำสวนเกษตร ชิมผลไม้สดจากสวน

การจัดสรรคนเข้าที่พัก ทางกลุ่มให้อยู่ภายใต้การตัดสินใจของคุณอำนวย อ่างศิลา ซึ่งเป็นประธานกลุ่มโดยยึดหลักความสมัครใจในการรับนักท่องเที่ยว ไม่ได้ใช้วิธีการเวียนตามลำดับ ซึ่งคุณอำนวยจะพิจารณาว่าคณะนักท่องเที่ยวกลุ่มนั้น ๆ มีลักษณะอย่างไร อาทิ เช่น มีเด็ก ผู้ใหญ่ คนกลางคน แล้วจึงจัดสรรไปยังบ้านที่เห็นว่าเหมาะสม มีการเก็บ 5% จากรายได้นำมาเป็นค่าบริหารจัดการ

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจจะเข้าพักเป็นจำนวนมากได้ เนื่องจากจะไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง เจ้าของบ้านบางหลังไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่ม เป็นต้น

2. ประแสโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

ตำบลปากน้ำกระแสดเป็นตำบลหนึ่งใน 15 ตำบล ของอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ติดต่อกับทิศตะวันออกของอ่าวไทย ห่างจากอำเภอเมืองระยองประมาณ 64 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 189.492 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศของชุมชนปากน้ำกระแสด เป็นที่ราบเชิงเขาตลอดไปถึงทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ทิศเหนือส่วนใหญ่คงสภาพป่าไม้ซึ่งมีแหล่งต้นน้ำลำธาร แม่น้ำพังราด แม่น้ำกระแสด ทำให้สภาพพื้นที่เหมาะแก่การทำไร่ ทำสวน สภาพพื้นดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนระบายน้ำได้ดี บริเวณตอนใต้เป็นโคลนตมเหมาะสำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ทำฟาร์มกุ้งกุลาดำ ทำฟาร์มหอยนางรม ตามชายฝั่งทะเล สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นลักษณะมรสุมเมืองร้อน เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเลประกอบด้วยสภาพป่า ตอนเหนือเป็นสวนผลไม้ จึงทำให้ฝนตกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายนอยู่เสมอ อาชีพสำคัญของชาวบ้านในชุมชนปากน้ำกระแสนั้น ส่วนใหญ่จะยึดอาชีพประมง หากินทางทะเลทั้งเรือใหญ่และเรือเล็ก มีสมาคมประมงปากน้ำกระแสด ปัจจุบันสัตว์น้ำในอ่าวไทยลดน้อยลงชาวประมงต้องหากินไกลขึ้น ต้นทุนการประกอบอาชีพก็สูงขึ้น อีกทั้งมีความเสี่ยงที่จะต้องถูกจับในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้านที่สูงขึ้น จึงมีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามชายฝั่ง โดยมีการทำฟาร์มกุ้งกุลาดำ และฟาร์มหอยนางรม จากการที่ประชาชนมีการประกอบอาชีพประมงทางทะเลกันมาก จึงมีอีกอาชีพหนึ่งที่เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมเฉพาะกิจการประมง คือ อยู่ซ่อมเรือ โรงงานปลาป่นในชุมชน และกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเล

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

ประแสโฮมสเตย์เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารจัดการโฮมสเตย์ มีเทศบาลตำบลปากน้ำกระแสดเป็นหน่วยงานสนับสนุน เนื่องจากเห็นว่าตำบลปากน้ำกระแสดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีวัฒนธรรมโบราณของเมืองท่าสำคัญฝั่งทะเลตะวันออก เป็นที่ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สนใจของนักท่องเที่ยว จึงมีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น โดยมีเจ้าของบ้านเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในตำบลปากน้ำประแสร์

สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนตำบลปากน้ำกระแสม มี "ศาลเสด็จพ่อกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์" ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลปากน้ำกระแสม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นสถานที่สำคัญแห่งประวัติศาสตร์ของชาว ชุมชนปากน้ำประแสร์ นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือ เกาะมันนอก - มันใน ซึ่งเป็นสถานที่เบิกทางสู่การท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของ ชุมชนปากน้ำกระแสม

การบริหารจัดการ

การรับนักท่องเที่ยวมีทั้งผ่านมาทางเทศบาล และเข้ามาติดต่อโดยตรง โดยการรับนักท่องเที่ยวจะมีประธานกลุ่มเป็นคนบริหารจัดการ โดยหัก 5% จากรายได้ค่าที่พัก โดยการจัดสรรผู้เข้าพักประธานจะเป็นคนกระจายเข้าพักตามบ้านสมาชิกหมุนเวียนไป

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาจากการที่เจ้าของบ้านรับนักท่องเที่ยวเอง ทำให้ไม่สามารถจัดสรรตามลำดับของสมาชิกในกลุ่มได้ อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นกลุ่ม รวมถึงปัญหาการเก็บภาษีของเทศบาลโดยอ้างว่าเป็นภาษีโรงเรือน ทำให้สมาชิกมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

3. บ้านจ่ารุงโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแกลง ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่มมีเนิน เหมาะแก่การทำนา ทำสวนผลไม้ และสวนยางพารา สภาพของดินมีความอุดมสมบูรณ์ ในทุ่งนา ดินจะมีลักษณะเป็น ดินเหนียวสีดำ ทำนาได้ผลดี สภาพดินบนเนิน มีสีแดงมันปู เหมาะแก่การทำสวนผลไม้และสวนยางพารา การปลูกบ้านเรือนของชาวบ้านอยู่รวมเป็นกลุ่มก้อน โดยปลูกบริเวณริมทุ่งเป็นหลัก ต่อมาเมื่อการหักร้างกลางป่าบนเนิน เพื่อทำสวนผลไม้และสวนยางพารา จึงได้ขยายแยกครอบครัว มาปลูกบ้านในสวนผลไม้บนเนินมากขึ้น

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

บ้านจ่ารุงจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยการดำเนินงานในช่วงแรกได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีการติดตั้งป้ายประกาศ และประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน และเริ่มมีผู้สนใจเข้าพักในเวลาต่อมา โดยวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโฮมสเตย์ขึ้นก็เพื่อต้องการใช้กิจกรรมโฮมสเตย์เป็นเครื่องมือในงานพัฒนาให้ชุมชนสะอาด มีสุขภาพที่ดี และต้องการให้ผู้คนภายนอกได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ โดยปัจจุบันบ้านจ่ารุงมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจ่ารุง เป็นศูนย์รวมกิจกรรมของหมู่บ้านมากกว่า 20 กิจกรรม ซึ่งเหมาะแก่การเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชนอีกแห่งหนึ่ง

การบริหารจัดการ

โฮมสเตย์บ้านจ่ารุง มีจำนวนบ้าน 17 หลัง โดยแต่ละหลัง พักได้ 4-5 คน ซึ่งผ่านการประเมินของกลุ่ม โดยยึดหลัก บ้านพร้อม คนพร้อม "พร้อม" คือพร้อมให้บริการ พร้อมให้ความสะดวก คนพร้อมไม่ได้พร้อมแค่คนเดียว จะต้องพร้อมทั้งครอบครัว ในส่วนของรายได้ทางกลุ่มจะหัก 10% จากค่าที่พัก โดยนำเข้ากลุ่มโฮมสเตย์ 5% และอีก 5% นำมาเป็นค่าตอบแทนคนทำงานในช่วงนั้นๆ ส่วนในเรื่องของการจัดสรรคนเข้าที่พักใช้ระบบหมุนเวียนเป็นรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ปัญหาและอุปสรรค

จากการพูดคุยกันเป็นประจำทุกเดือนที่เป็นรอบปกติ และมีการคุยนอกรอบในส่วนในเรื่อง แรงด่วน หรือการเรียกสมาชิกมาคุยเป็นพิเศษ อาทิเช่น ปัญหาของสมาชิกในเรื่องการรับแขก ผลประโยชน์ ความขัดแย้งในกลุ่มสมาชิก เป็นต้น ทำให้สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้

4. เขาบายศรีโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

โฮมสเตย์เขาบายศรี ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ชุมชนเขาบายศรี ประกอบด้วย หมู่ที่ 3 4 และ 5 ของตำบลเขาบายศรี ทั้งสามหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ บริเวณวัดเขาบายศรีมีเนินเขาเตี้ยๆ ชาวบ้านเรียกว่า "เขาบายศรี" มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า เดิมบริเวณนี้มีภูเขา 1 แห่ง กลางคืนจะมีเสียงเพลงแว่วมาจากภูเขา และมีถ้ำที่มีภาชนะสวยงาม ให้ชาวบ้านยืมไปใส่อาหารเพื่อทำบุญ มีบางครอบครัวยืมภาชนะไปแล้วไม่นำมาคืน เวลากลางคืนเสียงเพลงอันไพเราะจะเป็นที่รำคาญแก่ครอบครัวนั้น จนต้องนำของที่ยืมไปมาคืนพร้อมนำเครื่องบายศรี ไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์บริเวณภูเขา ต่อมาจึงเรียกว่า "เขาบายศรี" พื้นที่ของชุมชนเขาบายศรีส่วนใหญ่จะเป็นสวนผลไม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกร

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

เริ่มต้นจากการทำวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลครัวเรือน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในเรื่องค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในตำบล ตั้งแต่หมู่ 1 ถึงหมู่ 12 รวมถึงมีการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรของแต่ละหมู่บ้าน ต่อมาจึงมีความสนใจในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น จากการที่มินิกท่องเที่ยวมาเที่ยวชมสวนผลไม้ ได้แก่ สวนทุเรียน มังคุด ลองกอง ที่มีอายุหลายสิบปี บางต้นมีอายุถึง 100 ปี และยังมีสวนระกำ ซึ่งเป็นเพียงไม่กี่แห่งที่เหลืออยู่ รวมถึงการชมอุโมงค์เก็บน้ำโบราณ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการขุดอุโมงค์เก็บน้ำไว้ใต้ดิน ลดพื้นที่ในการขุดสระน้ำ กิจกรรมการชิมทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ระกำ สละ และอาหารพื้นบ้านเช่น หมูขมวง ก๋วยเตี่ยวหมูเสียง และยังมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่ วัดเขาสุกิม วัดเขาบายศรี ตัวเมืองท่าใหม่ ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจพักค้างคืน เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน

การบริหารจัดการ

ในช่วงเริ่มต้นดำเนินการ มีโฮมสเตย์ประมาณ 4-5 หลัง โดยเป็นบ้านของสมาชิกที่ทำสวนและมีความพร้อม โดยในช่วงนั้นรับได้ไม่เกิน 50 คน ปัจจุบันมีจำนวนบ้านที่เข้าร่วมเพิ่มขึ้น สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 100 คน มีการจัดประชุมเดือนละครั้ง การจัดสรรแขกเข้าพักจะเป็นไปตามลำดับหมุนเวียนไปตามจำนวนสมาชิก การรับทานอาหารหากเป็นกลุ่มใหญ่ให้รับทานร่วมกันเนื่องจากสะดวกในการจัดการ

ปัญหาและอุปสรรค

พบปัญหาในเรื่องมีแขกเข้าพักไม่ต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูผลไม้ แต่พอถึงฤดูผลไม้ก็พบกับปัญหาไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด เนื่องจากเจ้าของบ้านต้องดูแลผลผลิตในสวนผลไม้ของตน ซึ่งเป็นอาชีพหลัก รวมถึงปัญหาในเรื่องการประมาณการค่าอาหารในกรณีที่นักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มใหญ่ซึ่งอาจทำให้ประสบปัญหาขาดทุนเนื่องจากเตรียมอาหารมากเกินไป หรือปัญหาจากการเตรียมอาหารไม่พอกับจำนวนนักท่องเที่ยวทำให้เสียชื่อเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

5. ทำหลวงบนโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

โฮมสเตย์ชุมชนทำหลวงบนตั้งอยู่ที่ หมู่ 5 บ้านทำหลวงบน ตำบลทำหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ทำหลวงบนแต่เดิมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี เดิมเรียกว่า "อำเภอท่าหลวง" ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2455 โดยมีพระพลสงครามเป็นนายอำเภอคนแรก ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นด่านสำหรับเก็บส่วยอากร ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำจันทบุรี ปัจจุบันเป็นแหล่งที่ตั้งของวัดท่าหลวงบน อยู่ในเขตตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ทำหลวงบนโฮมสเตย์ เป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ อยู่ท่ามกลางสวนผลไม้ คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญอย่างวัด ท่าหลวงบนที่เก่าแก่ พระอุปัชฌาย์บางจากบาตรแห่งวัดตงเม พิพิธภัณฑวังสวนบ้านแก้ว สถานที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี รวมถึงการเล่นน้ำตกกระทิง ที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

จากแนวคิดในเรื่องของการแก้ไขปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ ประกอบกับมีสมาชิกในกลุ่มเคยมีประสบการณ์ในการไปพักโฮมสเตย์ จึงมีแนวคิดที่จะดึงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน เพื่อที่จะสามารถขายผลผลิตจากสวนของคนในชุมชน จึงมีการจัดประชาคมหมู่บ้าน และมีการรวมกลุ่มของผู้ที่สนใจ โดยมีการจัดกิจกรรมชมสวนผลไม้ เน้นให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตของชาวสวน ปั่นจักรยานชมสวน ชมธรรมชาติริมหนองกะเพลิ่ง ศาลากลางน้ำ เยี่ยมชมศูนย์พัฒนาผลไม้ตามแนวทางพระราชดำริ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑวังสวนบ้านแก้ว สถานที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี การเล่นน้ำตกกระทิงที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ นมัสการพระพุทธบาทหลวงที่ศักดิ์สิทธิ์ ชมบรรยากาศแดดร้อนลมตักที่หนองกะเพลิ่ง เยี่ยมชมการเลี้ยงปลาในกระชัง ชมการสาธิตการทำขนมจีน เป็นต้น

การบริหารจัดการ

มีการประชุมประมาณ 1 ถึง 2 ครั้งต่อเดือนในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาก โดยการจัดลำดับการเข้าพักใช้วิธีหมุนเวียนไปตามลำดับตามจำนวนสมาชิก ส่วนกรณีที่เป็นความต้องการของแขกที่ระบุเจาะจงบ้านพักหลังใดหลังหนึ่งนั้น ก็จะอนุโลมให้เข้าพักได้ การบริหารจัดการเน้นการพูดคุยกันในกลุ่มมากกว่าการตั้งกฎเกณฑ์ ทางกลุ่มมีการหักรายได้ค่าที่พัก 10% เข้ากลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่พบปัญหาเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีการพูดคุยกันบ่อย จะพบแค่ปัญหาในเรื่องของบางครั้งสมาชิกในกลุ่มบางคนติดภารกิจไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ตามลำดับที่จัดไว้ ซึ่งแก้ปัญหาโดยการต่อท้ายเวียนกันใหม่

6. บ้านห้วยแร้งโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

ตำบลห้วยแร้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดตราด มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 10 หมู่บ้านได้แก่ บ้านเกาะขวาง บ้านคลองซุด บ้านจุฬามณีบางปรัง บ้านเนินยาง บ้านปากพืด บ้านฉากเกลือ บ้านแหลมตอง บ้านหนองใหญ่ บ้านหินโค้ง บ้านคลองพืด ซึ่งวิถีชีวิตของชุมชนห้วยแร้งมีความผูกพันอยู่กับสายน้ำห้วยแร้ง ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินที่สำคัญเช่นเดียวกับการทำสวน มีทั้งการทำสวนยางพารา มังคุด ลองกอง ทุเรียน ไร่กะปิ และไร่สับปะรดพันธุ์ตราดสีทอง ซึ่งเป็นผลไม้ที่สร้างชื่อเสียงไม่่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้วยแร้งให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) ซึ่งจากการศึกษาทางวิจัยนี้เองที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต.ห้วยแร้งมีความโดดเด่น ชุมชนจึงมีแนวคิดที่จะเพิ่มกิจกรรมโดยให้นักท่องเที่ยวที่สนใจพักแบบโฮมสเตย์ เพื่อที่จะได้สัมผัสความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ชุมชนบ้านห้วยแร้งตั้งอยู่ริมฝั่งคลองสามน้ำ (น้ำจืด, น้ำกร่อย, น้ำเค็ม) จึงมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง บริเวณน้ำกร่อยจะมีสวนผลไม้ผสมโบราณหลากชนิดอยู่ทั้งสองฝั่งคลอง ชุมชนห้วยแร้งใช้กาบหมากซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นภาชนะใส่อาหารโดยไม่พึ่งวัสดุโฟมซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมและกำจัดยาก นอกจากนี้ชุมชนยังร่วมกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนทำการผลิตสินค้าจากธรรมชาติ เช่น สบู่เปลือกมังคุดที่ใช้แม่พิมพ์จากบ้องไม้ไผ่, น้ำเภาวัลย์เขียว และน้ำมังคุดซึ่งเป็นผลผลิตจากฐานชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชน และมีกิจกรรมการนั่งเรือท่องเที่ยว ชมความหลากหลายทางชีวภาพสองฝั่งคลอง

การบริหารจัดการ

การรับนักท่องเที่ยวรับสัปดาห์ละ 1 กลุ่ม ๆ หนึ่งไม่เกิน 50 คน ต้องติดต่ออย่างน้อย 5 วันก่อนเข้ามาพักโดยมีการชี้แจงรายละเอียดว่าตอนนี้ช่วงนี้ชุมชนของเราจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง มาแล้วต้องเจออะไรบ้าง มีการวางกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนรวมถึงมีการบริหารจัดการเวลาเพื่อไม่ให้กระทบกับวิถีชีวิตของชุมชน ในการพาไปชมหิ่งห้อย เรือที่พานักท่องเที่ยวชมหิ่งห้อยจะทำให้ น้ำเกิดคลื่น กระทบกับชาวบ้านที่มีอาชีพทำกุ้งตามริมแม่น้ำ จึงต้องรักษาและบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสม เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

กรณีที่มีความขัดแย้งกันเองในกลุ่ม เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎและกติกาที่มี แก้ไขโดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วก็มาตั้งกติกาขึ้นมาใหม่

7. บ้านเปร็ดในโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

บ้านเปร็ดในโฮมสเตย์ตั้งอยู่ ต.ห้วยน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด ตำบลห้วยน้ำขาวมีพื้นที่มีลักษณะเป็นป่าชายเลน ดินบริเวณคลองและชายฝั่งเป็นเลนเหนียวสีเทาปนดำ สภาพเค็ม ตามระบบนิเวศป่าชายเลน ดินในพื้นที่ทำกินอุดมสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกพืชสวนได้หลากหลาย สภาพแหล่งน้ำแหล่งน้ำจืดเป็นคลองขนาดสั้น จำนวน 12 คลอง เชื่อมต่อกับทะเล ทำให้เกิดสภาพน้ำกร่อยตามกระแสน้ำทะเลขึ้นลง เปร็ดใน เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด ขนาดของหมู่บ้านมีเนื้อที่ประมาณ 2,367 ไร่ คนในชุมชนมีอาชีพหลักในด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำสวน ประมง และอาชีพอื่นๆ นอกภาคเกษตร สภาพแวดล้อมของบ้านเปร็ดใน มีพื้นที่ที่เป็นป่าชายเลน ห่างจากหมู่บ้าน 1 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 12,000 ไร่

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

เริ่มต้นจากเป็นแหล่งของการศึกษาดูงานของกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปร็ดใน และด้วยการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ ชมโครงกระดูกปลาวาฬ เดินป่าชายเลน ออกลงเรือชมป่า งามหอยปากเปิด เป็นต้น ปัจจุบันเน้นการรับนักท่องเที่ยวลักษณะดูงานกลุ่มใหญ่ ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การบริหารจัดการ

กลุ่มโฮมสเตย์จะมีผู้ประสานงานดูแลเรื่องที่พัก และการจัดลำดับการเข้าพัก มีกลุ่มแม่บ้านดูแลในเรื่องอาหาร โดยมีการหัก 20% ของรายได้เข้ากลุ่มอนุรักษ์ฯ

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่สามารถรับกลุ่มดูงานกลุ่มเล็กๆได้ เนื่องจากทางกลุ่มมีการกิจกรรมมาก จำนวนคนไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องดูแลกลุ่มที่มาศึกษาดูงานกลุ่มใหญ่

8. หมู่บ้านทับทิมสยามโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ก่อตั้งขึ้นโดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดศรีสะเกษ ตามโครงการจัดที่ทำกินให้ราษฎรผู้ยากไร้ (กอ.รมน.คจก.) จังหวัดศรีสะเกษได้เคลื่อนย้ายราษฎรตามโครงการจัดที่ทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้(คจก.) ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าฝั่งขวาห้วยศาลา อำเภออุษันธุ์ ซึ่งมีราษฎรจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวน 5 หมู่บ้าน คือ บ้านดอย บ้านหินเจิง บ้านทัพไทยเสรี บ้านซำกุง และบ้านนาจะเรียม รวม 117 ครอบครัว ที่เข้าไปบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ โดยทางราชการได้กำหนดพื้นที่รองรับการเคลื่อนย้ายราษฎรไว้บริเวณทิศเหนือ วัดถ้ำสระพงษ์ เมื่ออพยพราษฎรลงมารวมกันแล้วได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อ บ้านนาจะเรียม หมู่ที่ 13 ตำบลปรีอ

เป็นหมู่บ้านแห่งความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีกิจกรรมปั่นจักรยาน เยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวทับทิมสยาม กลัวยไม้نانาพันธุ์จากการถ่ายทอดขยายพันธุ์โดยศูนย์เพาะพันธุ์กล้วยไม้ผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น กระจับข้าว ผ้าไหม เสื่อใบเตย ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น และขนมทองม้วน เป็นของฝาก ของที่ระลึก นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิ เช่น สถานี เพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจุฬารักษ์ โดยสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษารธรรมชาติ โดยใช้เป็นเส้นทางศึกษาสภาพป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง และป่าทุ่งหญ้า ระหว่างการเดินทางจะได้พบกับพลาญหินขนาดใหญ่ เช่น พลาญตามมู พลาญฮูเอียน (รูปปลาไหล) อันมีตำนาน ลัดเลาะไปตามแนวป่า ชมนก ชมไม้ดอกไม้ยืนต้นนานาชนิด

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเป็นแหล่งที่ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ อากาศดีเหมาะแก่การพักผ่อน จึงมีแนวคิดจะจัดตั้งโฮมสเตย์ขึ้นเพื่อเป็นที่พักกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงอนุรักษ์

การบริหารจัดการ

เนื่องจากอยู่ในช่วงริเริ่ม ซึ่งเป็นการทดลองเข้าพักตามบ้านของสมาชิกกลุ่ม จึงยังไม่มีชัดเจนในเรื่องของการบริหารจัดการมากนัก

ปัญหาและอุปสรรค

ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

9. บ้านน้ำเชี่ยวโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

บ้านน้ำเชี่ยวโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอลำลูกเกด จังหวัดตราด มีพื้นที่ส่วนใหญ่ อยู่ติดทะเล มีป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เป็นจำนวนมาก มีคลองขนาดใหญ่ไหลผ่าน ซึ่งคลองนี้มีต้นกำเนิดอยู่ที่เขาวังปลา อยู่ระหว่างอำเภอลำลูกเกดและอำเภอเมืองตราด เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำในคลองจะไหลเชี่ยวมาก ชาวบ้านจึงเรียกว่า คลองน้ำเชี่ยว ไหลผ่านกลางหมู่บ้านน้ำเชี่ยวลงสู่ทะเล อ่าวไทยทางใต้ที่บ้านปากคลอง ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด ซึ่งชาวบ้านใช้เป็นแหล่งประมงพื้นบ้านและใช้เป็นเส้นทางออกทะเลเพื่อทำการประมงจนถึงทุกวันนี้ คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ประมง เกษตรกรรม รับจ้าง โดยในส่วนของศาสนานั้น ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ 50 % และศาสนาอิสลาม 50 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

เริ่มต้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน ชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยกลุ่มแรกๆ เป็นกลุ่มของนักศึกษาที่เข้ามาศึกษา เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งชื่นชอบบรรยากาศที่อยู่อาศัยที่อยู่ระหว่างสองฝั่งคลอง จึงอยากจะเข้าพักค้างคืน ต่อมาทางเทศบาลเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อาทิเช่น ป่าชายเลนที่ยังมีสภาพสมบูรณ์ ยังพบเห็นสัตว์ที่อาศัยตามป่า (ลิงแสม จึงก่อตั้งกลุ่มโฮมสเตย์บ้านน้ำเชี่ยวขึ้น เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจพักค้างคืน และด้วยชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มีลักษณะเป็นป่าชายเลน จึงมีกิจกรรมล่องเรือดูป่าชายเลน โดยจะมีเรือบริการลำเล็กพร้อมมัคคุเทศก์ชาวบ้าน นั่งเรือล่องคลองน้ำเชี่ยวที่ไหลผ่านกลางชุมชน ไปชมป่าชายเลน และไปศูนย์ศึกษาธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีมัสยิดอัลกุบรอ มัสยิดเก่าแก่อายุกว่า 200 ปี ถือว่าเป็นมัสยิดแห่งแรกของภาคตะวันออก และวัดน้ำเชี่ยว เป็นวัดที่มีประวัติการศึกษา เพราะในราชกิจจานุเบกษาได้บันทึกไว้ว่า ในปี ร.ศ.130 รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จฯ มาประทับค้างแรมที่วัดแห่งนี้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว เพราะที่นี่เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยคนสองศาสนา คือ พุทธและมุสลิม และเป็นชุมชนเก่าแก่มียุมากกว่า 200 ปี

การบริหารจัดการ

การจัดสรรนักท่องเที่ยวเข้าที่พัก กรณีเป็นกลุ่มเล็กจะใช้ลักษณะเวียนเป็นลำดับ แต่หากมาเป็นกลุ่มใหญ่จะใช้เกณฑ์ในเรื่องของห้องน้ำเป็นหลักในการแบ่งนักท่องเที่ยวเข้าที่พัก โดยหัก 10% ของรายได้เข้ากองกลาง

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาจากการที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่หลากหลาย ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทั้งหมด

10. เขาสมิงโฮมสเตย์

สภาพทั่วไปของชุมชน

เขาสมิงโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ ต.เขาสมิง อ.เขาสมิง จ.ตราด ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มสลับเนินเขา มีแม่น้ำเขาสมิงไหลผ่านแนวกันแบ่ง ต.ทุ่งนนทรี ซึ่งได้แยกตัวออกไปจากตำบลเขาสมิงในบางส่วน สภาพอากาศมีฝนตกชุกตลอดปี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และสวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่วางไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์

เขาสมิงโฮมสเตย์เกิดจากแนวคิดของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เมื่อปี 2546 โดยคิดว่าเมื่อมีผู้ที่จะเข้ามาศึกษาดูงาน มาเรียนรู้งาน ก็จะต้องมีการจัดหาที่พัก จึงมีการร่วมกันจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์เกิดขึ้น ต่อมาทางจังหวัดมีการประสานสัมพันธ์ สนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่ก็มีความต้องการด้านที่พัก ประกอบกับทางสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตราดเข้ามาสนับสนุน จึงมีการขยับขยายเป็นเครือข่ายเขาสมิงโฮมสเตย์ในเวลาต่อมา

การบริหารจัดการ

จากการที่มีพื้นที่มีทั้งสวนที่เปิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเปิดเป็นโฮมสเตย์ ทั้งอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่าง ทำให้ทางกลุ่มจึงสร้างเครือข่ายเพื่อที่จะสามารถกระจายรายได้ไปยังคนในชุมชนอย่างทั่วถึง โดยมีนายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดตราดเป็นผู้ประสานงานในช่วงแรก ต่อมานักท่องเที่ยวบางกลุ่มก็จะติดต่อมาทางกลุ่มโดยตรง ค่าที่พักจะอยู่ในส่วนของเจ้าของบ้านเป็นผู้จัดการดูแล ส่วนในเรื่องของอาหารจะอยู่ในความดูแลของกลุ่มแม่บ้านโดยจะคิดค่าใช้จ่ายเป็นรายคน

ปัญหาและอุปสรรค

ขาดความร่วมมือจากองค์กรในท้องถิ่น และในเรื่องของการบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงเรื่องนักท่องเที่ยวบางกลุ่มขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการพักแบบโฮมสเตย์

ตอนที่ 2 การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก

การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยคณะผู้วิจัยได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 29 – 31 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ณ ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ คือ

- 1) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนา
- 2) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถนำความรู้ไปพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในภาคตะวันออก มีกลุ่มโฮมสเตย์ที่เข้าร่วม 7 แห่ง ได้แก่ บ้านยายดาโฮมสเตย์ สวนปาทนันโฮมสเตย์ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านแลง ประแสร์โฮมสเตย์ บ้านเป็ดในโฮมสเตย์ บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์และบ้านห้วยแร้งโฮมสเตย์ รวมผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 40 คน การสัมมนาทั้ง 3 วัน มีกิจกรรมดังนี้

1. ศึกษาดูงานกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด
2. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก
3. ศึกษาดูงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1. การศึกษาดูงานกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด

คุณสุทัศน์ สุนทรเวช ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม
สัมมนา และแนะนำสถานที่และสมาชิกกลุ่ม จากนั้นจึงได้นำผู้เข้าร่วมสัมมนาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม
เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมการศึกษาดูงาน ได้แก่

1.1 การท่องเที่ยวชมธรรมชาติริมคลองห้วยแร่

1.2 เรียนรู้การนำทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การทำข้าวห่อ
กาบหมาก การทำน้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น การทำผลิตภัณฑ์จากมังคุด การทำน้ำดื่มจากเถาวัลย์เขียว
เพื่อการดูแลสุขภาพ

1.3 เรียนรู้วิถีชีวิตบ้านห้วยแร่ โดยการพักร่วมกับเจ้าของบ้านแบบโฮมสเตย์

2. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในกลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออก

กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก
เริ่มต้นด้วยการจัดกิจกรรมสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนา จากนั้นคณะผู้วิจัย
ได้แบ่งกำหนดประเด็นให้แต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ร่วมกันระดมความคิด และนำมาแลกเปลี่ยน โดยกำหนด
ประเด็นดังนี้

ประเด็นในการนำเสนอแลกเปลี่ยน

1. จุดเริ่มในการทำโฮมสเตย์

- ทำไมถึงทำโฮมสเตย์/แนวคิดในการเริ่มทำ เกิดจากอะไร
- เป้าหมายในการทำโฮมสเตย์
- พัฒนาการในการทำ
- กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่มาพัก/มาเที่ยว

2. การสร้างทีมงาน/การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

3. การบริหารจัดการโฮมสเตย์/การบริหารกลุ่ม

- บ้านพัก
- อาหาร
- การบริการ
- ความปลอดภัย
- กิจกรรม/การท่องเที่ยวในชุมชน
- การจัดการผลประโยชน์
- ค่าใช้จ่าย

4. จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน

5. ปัญหา/อุปสรรคที่พบ และวิธีการแก้ไข

6. องค์กรประกอบของการทำโฮมสเตย์

7. การปรับเปลี่ยน ในการทำโฮมสเตย์ /การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

หลังจากแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ได้ร่วมกันระดมความคิด จากนั้นจึงเข้าสู่ช่วงนำเสนอแลกเปลี่ยน สามารถประมวลได้ดังนี้

2.1 บ้านยายดาโฮมสเตย์ ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แนวคิดในการเริ่มทำโฮมสเตย์

ตำบลตะพง เป็นตำบลที่ส่งเสริมให้มีการจัดท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลายสวน ซึ่งสวนยายดา (ตั้งอยู่เลขที่ 30 หมู่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง) เป็นสวนหนึ่งในหลายสวนที่ได้รับการส่งเสริมให้จัดท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เจ้าของสวนคือ คุณบุญขึ้นและคุณมานัด โพธิ์แก้ว ซึ่งมีกิจกรรมการชมสวนผลไม้ จัดบุฟเฟ่ต์ผลไม้ และอาหารพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยว จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากท้องถิ่น ทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้คนในชุมชน ต่อมาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและนักท่องเที่ยวเริ่มสนใจการพักผ่อนและเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน คุณบุญขึ้นและคุณมานัด โพธิ์แก้วได้รวมกลุ่มโฮมสเตย์ในปี พ.ศ. 2552 จากการดำเนินโครงการวิจัย “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ร่วมกับ น.ส.อรรณี วิดา ปัฐมานันท์ นักศึกษาปริญญาโท จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยได้รวมกลุ่มสมาชิกโฮมสเตย์ จำนวน 9 หลัง แต่ยังไม่ได้รับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จึงได้เข้าร่วมการสัมมนาในครั้งนี้ โดยมีความคาดหวังดังต่อไปนี้

ความคาดหวังในการเข้าร่วมสัมมนา

1. ต้องการเรียนรู้เรื่องบริหารจัดการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์
2. ต้องการเรียนรู้ทรัพยากรในท้องถิ่นของบ้านห้วยแร้ง
3. ต้องการเรียนรู้การบริหารจัดการเรื่องบ้านของกลุ่มท่องเที่ยวบ้านห้วยแร้ง
4. ต้องการเรียนรู้การบริการและต้อนรับนักท่องเที่ยว

เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

1. ต้องการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์
2. เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนตนเองให้เป็นที่รู้จัก
3. เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และผลผลิตของชุมชน

จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน

ในพื้นที่มีเกษตรกรเปิดสวนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหลายแห่ง โดยเน้นผลไม้และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสวนไม้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่น่าสนใจ เช่น เขายายดา พิพิธภัณฑ์ของเก่าวัดยายดา กลุ่มอาชีพเห็ดฟาง นอกจากนี้มีฐานการเรียนรู้อื่นๆ เช่น แก๊สชีวภาพจากมูลสุกร การทำน้ำส้มควันไม้ เป็นต้น

หลังจากการนำเสนอของกลุ่มบ้านยายดาโฮมสเตย์ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

1. ควรเริ่มจากการชวนคนที่ที่มีความพร้อมในการเข้ามารวมกลุ่มทำโฮมสเตย์ เช่น ความพร้อมเรื่องบ้านพัก มีเวลาในการเข้าร่วมประชุม/อบรม

2. ควรสร้างความสามัคคี และการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ ในการร่วมวางแผนร่วมทำงานงาน และร่วมประเมินผล

3. สร้างกฎ ระเบียบในการดำเนินการร่วมกันรวมทั้งจัดสรรรายได้อย่างยุติธรรมภายในกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สร้างขึ้นไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิอนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังห้ามนำไปทำซ้ำและดัดแปลงสิ่งใดทั้งนี้เจ้าของเอกสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่รับผิดชอบต่อ

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4. สร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่มในการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง ไม่มุ่งเน้นเรื่องของรายได้เป็นหลัก
5. ค้นหาศักยภาพของชุมชน และนำเสนอจุดเด่น เพื่อประชาสัมพันธ์ต่อนักท่องเที่ยว

2.2 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

แนวคิดในการเริ่มทำโฮมสเตย์

ผู้ใหญ่สมควร ศิริภักดี ได้เริ่มเปิดสวนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ.2549 โดยเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแหล่งเรียนรู้ดูงานของหน่วยงาน และบุคคลสนใจ โดยร่วมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลงพัฒนาในการจัดทำอาหารพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกลุ่มนำมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ตำบลบ้านแลงเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และมีนักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชน สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านแลงจึงมีความสนใจในการรวมกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชน

ความคาดหวังในการเข้าร่วมสัมมนา

1. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์
2. ต้องการแลกเปลี่ยนในประเด็นการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน
3. ต้องการประชาสัมพันธ์ตำบลบ้านแลงให้เป็นที่รู้จัก

เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

1. เพื่อเป็นการสร้างอาชีพ และกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน
2. เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบลบ้านแลงให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและโฮมสเตย์ในพื้นที่ตำบลบ้าน

แลงและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน

ในพื้นที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยป่าชุมชนของตำบลบ้านแลงได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังมีจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิเช่น ท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ใหญ่สมควรบ้านแลง รอยพระพุทธรูปบ้านแลง พระปรารค์แก้ววัดแลง อุโบสถวัดแลง (มีอายุ 200 ปี) ต้นมะม่วงแก้วแก่ (อายุ 200 ปี)

ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

หลังจากการนำเสนอของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านแลง ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ดังนี้

1. ควรประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเพื่อหาคนที่มีความสนใจร่วมกันจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ โดยสร้างความเข้าใจกับสมาชิกให้ชัดเจนถึงเป้าหมายของการรวมกลุ่ม
2. ตั้งกฎ ระเบียบของกลุ่มให้ชัดเจน และต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นธรรม
3. ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความชัดเจน เช่น การทำหนังสือ/เอกสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

2.3 สวนป่านันโฮมสเตย์ ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

แนวคิดในการเริ่มทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนป่านันตั้งอยู่ เลขที่ 64/1 หมู่ 14 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นสวนผลไม้ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามส่งให้ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และต้องอ้างอิงถึงชื่อเอกสารทุกครั้งที่มีการใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เจ้าของสวนคือคุณปาทัน โปธิ์แก้ว จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 มีเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล และเกษตรอำเภอส่งเสริมให้จัดท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงได้เปิดสวนเป็นท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีกิจกรรมหลักคือนำชมสวนและให้ความรู้ จัดบุฟเฟต์ผลไม้ เลือกซื้อผลไม้และผลผลิตแปรรูป รวมทั้งการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีคุณอำนาจ อ่างศิลา เป็นหัวเรือใหญ่ในการจัดการท่องเที่ยวของสวน ซึ่งหลังจากเปิดสวนท่องเที่ยวเชิงเกษตร คุณอำนาจ อ่างศิลาได้รวมกลุ่มกับเพื่อนบ้านที่สนใจ จำนวน 4 หลังคาเรือน เปิดเป็นโฮมสเตย์ในปลายปี พ.ศ. 2546 ซึ่งรองรับนักท่องเที่ยวได้ 50 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 สวนปาทันได้รับเชิญจากศูนย์ประสานงานโครงการฝึกอบรมและวิจัย เพื่อการพัฒนา ภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ให้เข้าร่วมการอบรมสัมมนาที่โฮมสเตย์ท่าด่าน จังหวัดนครนายก และหลังจากนั้นคุณอำนาจ อ่างศิลา ประธานกลุ่มในขณะนั้นได้รวบรวมสมาชิกได้ 4 หลังคาเรือน ปรับปรุงบ้านพักและขอการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ และได้ผ่านการประเมิน

เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ รวมทั้งเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตในชุมชน

การสร้างทีมงาน/การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

เริ่มจากการมาชักชวนคนในชุมชนที่มีความพร้อมในเรื่องของที่พัก และความสนใจเรื่องของโฮมสเตย์มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์สวนปาทัน

การบริหารจัดการโฮมสเตย์

นักท่องเที่ยวจะติดต่อประสานงานผ่านคุณอำนาจ อ่างศิลา ซึ่งเป็นประธานกลุ่มโฮมสเตย์ โดยถ้านักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มใหญ่จะแบ่งกลุ่มไปตามบ้านพักในเครือข่าย สำหรับอาหารจะมีกลุ่มแม่บ้านในการจัดทำอาหารรองรับนักท่องเที่ยว ในการพักโฮมสเตย์จะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 400 บาทต่อคน โดยแบ่งเป็นค่าที่พัก 1 คืน และอาหาร 2 มื้อ (อาหารเช้า อาหารเย็น) ซึ่งจะหัก 5% สำหรับเป็นค่าบริหารจัดการภายในกลุ่ม

กิจกรรมการท่องเที่ยว

1. เที่ยวชมสวนผลไม้ แวะรับประทานบุฟเฟต์ผลไม้
2. ให้อาหารลิง ลานปล่อยไก่
3. เดินป่า ชมฝายแม่บัว ธรรมชาติเขายายดา
4. ทานขนมจีนสมุนไพรข้าวกล้อง สวนผู้ใหญ่วาด
5. ปั่นจักรยานชมสวนเกษตร และทัศนียภาพในตำบลตะพง
6. ชมพิพิธภัณฑ์ของเก่าวัดยายดา

จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน

พื้นที่สวนใหญ่เป็นสวนผลไม้ของเกษตรกร มีทั้งสวนที่เปิดเป็นท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสวนที่วางขายแต่ผลผลิตในช่วงฤดูผลไม้ ทำให้ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ ร่มรื่น ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมธรรมชาติของสวนและชุมชน รวมทั้งได้รับประทานผลไม้สดๆ จากสวน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมนำเที่ยวป่าชุมชนเขายายดา ศึกษาสวนสมุนไพร โดยนักท่องเที่ยวสามารถปั่นจักรยานชมรอบๆ ชุมชนได้

ปัญหา/อุปสรรคที่พบ และวิธีการแก้ไข

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน กลุ่มโฮมสเตย์ปาทัน มีดังนี้

1. นักท่องเที่ยวไม่มาพักตามที่จองไว้ ซึ่งทำให้เจ้าของบ้านเสียโอกาสในการรับนักท่องเที่ยวไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีปัญหาจากการให้จ่ายเงินมัดจำในการเข้าพักล่วงหน้า

2. ขาดมีคฤหบดีสำหรับนำเที่ยวในชุมชน ในการดำเนินการของกลุ่มโฮมสเตย์ มีคุณอำนาจ อ่างศิลา เป็นคนหลักในการประสานงานกับนักท่องเที่ยว ประกอบกับมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวสวนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้คุณอำนาจรับภาระในการนำนักท่องเที่ยวเที่ยวชมในชุมชนอีกด้วย ซึ่งในบางครั้งถ้าหากคุณอำนาจ ติดภารกิจ ทำให้ไม่มีผู้พานักท่องเที่ยวเที่ยวชมในพื้นที่ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มกำลังดำเนินการพัฒนาศักยภาพให้สมาชิกกลุ่มฝึกเป็นผู้นำเที่ยว และได้ให้สมาชิกกลุ่มมาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการสัมมนาครั้งนี้

ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ควรเริ่มจากการชักชวนเจ้าบ้านที่มีใจพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ยินดีให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงบ้านให้ได้มาตรฐานตามหลักโฮมสเตย์ไทยทั้ง 10 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านรายการนำเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และด้านการประชาสัมพันธ์

3. สิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ คือ การสร้างความสามัคคีของคนในกลุ่ม โดยการร่วมแลกเปลี่ยนปัญหาและความคิดเห็นร่วมกันเป็นประจำ การบริหารจัดการรายได้อย่างยุติธรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มโฮมสเตย์สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน

2.4 ประแสโฮมสเตย์ ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกงเลียง จังหวัดระยอง แนวคิดในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

ตำบลปากน้ำประแส ตั้งอยู่ในอำเภอกงเลียง สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาตลอดไปถึงทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ทิศเหนือส่วนใหญ่คดงสภาพป่าไม้ซึ่งมีแหล่งต้นน้ำลำธาร แม่น้ำพังราด แม่น้ำประแส ทำให้สภาพพื้นที่เหมาะแก่การทำไร่ ทำสวน สมบูรณ์ไปด้วยผลไม้ ไม้ยืนต้น เช่น เงาะทุเรียน มังคุด และสวนยางพารา สภาพพื้นดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนระบายน้ำได้ดี บริเวณตอนใต้เป็นโคลนตมเหมาะสำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ทำฟาร์มกุ้งกุลาดำ ทำฟาร์มหอยนางรม ตามชายฝั่งทะเล ส่วนบริเวณปากแม่น้ำเป็นชุมชนหนาแน่น เป็นแหล่งการค้าของตำบล ซึ่งอาชีพสำคัญของชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง ทั้งเรือเล็กและเรือใหญ่ มีสมาคมประมงปากน้ำประแส ต่อมาเมื่อสัตว์น้ำในอ่าวไทยลดน้อยลงชาวประมงต้องออกทะเลไกลขึ้น ต้นทุนการประกอบอาชีพก็สูงขึ้น อีกทั้งมีความเสี่ยงที่จะต้องถูกจับในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้านก็สูงขึ้น คนในชุมชนจึงต้องการสร้างรายได้เสริม ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหนึ่ง เนื่องจากในชุมชนยังมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ อาทิเช่น ความสมบูรณ์ของป่าโกงกาง ความหลากหลายของสัตว์น้ำ อีกทั้งยังมีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นร้อยปี คือ การทอดผ้าป่ากลางน้ำ รวมทั้งมีศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชชุมชนประแสซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลปากน้ำประแส เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นสถานที่สำคัญแห่งประวัติศาสตร์ของชาวชุมชน นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือ เกาะมันนอก - เกาะมันใน ซึ่งเป็นสถานที่เบิกทางสู่การท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง

หลังจากมีแนวคิดในการทำท่องเที่ยวในชุมชน พ.ศ. 2549 เทศบาลตำบลปากน้ำประแสจึงให้การสนับสนุนคนที่สนใจไปศึกษาดูงานการจัดการโฮมสเตย์ชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จากนั้นกลับมาจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ในปี พ.ศ. 2550 โดยมีคุณนรา ชาญวัตรภรณ์ เป็นประธานกลุ่มโฮมสเตย์ และมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นพี่เลี้ยงให้สนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การประสานงานกับนักท่องเที่ยวที่สนใจมาพักโฮมสเตย์ รวมทั้งสนับสนุนด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งหากมีการดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงเนื้อหาเอกสารทุกครั้ง มิฉะนั้นจะใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

งบประมาณในการเรียนรู้การจัดการโฮมสเตย์ โดยไปศึกษาดูงานที่บางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรปราการ และบ้านปราสาทโฮมสเตย์ จังหวัดนครราชสีมา

เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน โดยมีเป้าหมายรับกลุ่มศึกษาดูงาน จากหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ในการประชาสัมพันธ์ จึงมีกลุ่มศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ เป็นส่วนใหญ่

การสร้างทีมงาน/ การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

เริ่มจากการประชุมในหมู่บ้าน ศึกษาความต้องการในการรวมกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว หลังจากได้ผู้ที่สนใจ เทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ให้การสนับสนุนในการศึกษาดูงาน และเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน รวมทั้งมีการจัดประชุมสมาชิกทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

การบริหารจัดการโฮมสเตย์

กลุ่มประแสร์โฮมสเตย์ มีโครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่มซึ่งประกอบไปด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ฝ่ายที่พัก ฝ่ายมัคคุเทศก์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายรักษาความปลอดภัย และฝ่ายอาหาร ซึ่งในกลุ่มจะกำหนดวันประชุมกลุ่มทุกวันที่ 10 ของเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งปัญหาหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น กลุ่มประแสร์โฮมสเตย์มีสมาชิกจำนวน 7 หลังคาเรือน

การติดต่อเข้าพักประแสร์โฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวจะติดต่อผ่านสองช่องทาง คือ ติดต่อผ่านสำนักงานเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ และติดต่อผ่านประธานกลุ่มคือคุณนรา ชาญวัตรถาวรภรณ์ หลังจากนั้นคุณนราจะติดต่อกับสมาชิกบ้านพักที่พร้อมรับนักท่องเที่ยวและกระจายนักท่องเที่ยวเข้าพักโดยเฉลี่ยให้เท่าๆ กันทุกหลัง ซึ่งในการพักโฮมสเตย์จะมีค่าใช้จ่าย 250 บาท/คน โดยเป็นที่พัก 1 คืน อาหารเช้า (กาแฟ ข้าวต้มรวมมิตร) ซึ่งจะหักเข้ากลุ่ม 5% เป็นค่าบริหารจัดการภายในกลุ่ม หากต้องการอาหารเพิ่มเติมสามารถติดต่อเจ้าของบ้านพักได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว

1. ชมนุสรณ์เรือหลวงประแส เดิมชื่อ GALLUP (PF 7) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งราชนาวีไทยได้รับมอบเพื่อชดเชยเรือลำแรกที่จมรบในสงครามโลก ครั้งที่ 2 เมื่อปลดประจำการ จึงนำมาตั้งไว้ ณ ชายหาดประแสเมื่อ พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานให้ประชาชนชาวไทยได้ระลึกถึงเกียรติประวัติของราชนาวีไทยในสมรภูมิ

2. ศึกษารธรรมชาติป่าชายเลนชุมชนหมู่ 7 (ทุ่งโปรงทอง) โดยชุมชนได้จัดทำสะพานไม้สร้างจากกองทอนหมู่บ้านของหมู่ 7 เป็นสะพานที่มีลักษณะมั่นคงแข็งแรง ทอดยาวไปตามแนวสันโกงกาง ผ่านทุ่งโปรงทอง และยาวไปสิ้นสุดที่ทะเลประแส ความยาวประมาณ 750 เมตร และเป็นจุดชมทิวทัศน์ ซึ่งพบมากในช่วงปลายฝนต้นหนาว (เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม) ของทุกปี

3. สะพานป่าชายเลนบ้านหัวไชด์ (Boardwalk) ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 เป็นสะพานไม้ สร้างโดยงบประมาณของเทศบาลตำบลปากน้ำประแส เป็นการสร้างตามแนวสะพานเดิม ซึ่งเคยเป็นของชุมชนหมู่ที่ 1 ที่ช่วยกันสร้างไว้ สะพานแห่งนี้ทอดแนวโค้งเพื่อชมธรรมชาติไปตามผืนน้ำ (เมื่อน้ำขึ้น) และเมื่อน้ำลงจะมองเห็น ปูแสม ปูก้ามดาบ พร้อมกับเสียงติดตัวของสัตว์น้ำในป่าชายเลนที่สอดประสานรับกันเป็นจังหวะคล้าย เสียงดนตรีตลอดทาง มีศาลานั่งพัก และป้ายประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4. เดินเล่นชายหาดแหลมสน ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่สามารถนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาต

ภูมิทัศน์บริเวณชายหาด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาเที่ยวชมแหลมสน และวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และได้พักผ่อนอาศัยพร้อมชมการดำเนินชีวิตประมงของชาวแหลมสน

5. ชายหาดประแส ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับชาย หาดแหลมสน อยู่ใกล้กับอนุสรณ์เรือหลวงประแส มีการพัฒนาบริเวณชายหาดให้สะอาด ไว้รองรับนักท่องเที่ยวได้พักผ่อนหย่อนใจ

6. ชมต้นตะเคียนใหญ่ 500 ปี อยู่ในบริเวณวัดตะเคียนงาม หมู่ที่ 2 เป็นต้นตะเคียนที่อยู่คู่ชุมชนมานาน มีอายุราว 500 ปี ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนปากน้ำประแส

7. อนุสรณ์วัดแหลมสน หรือวัดสมมติเทพฐาปนาราม สร้างเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2427 (ในรัชกาลที่ 5) จัดตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ.2529 ชาวบ้านนิยมเรียกชื่อวัดนี้สั้นๆ ว่า “วัดหลวง” หรือวัดแหลมสน ตั้งอยู่ในหมู่ 6 ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

8. ท่องเที่ยวเกาะมันใน ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของสถานีวิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก และยังเป็นสถานที่เพาะพันธุ์เต่าทะเลตามพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

จุดเด่น/ เกลักษณ์ของชุมชน

ตำบลปากน้ำประแสร์ เป็นชุมชนเก่าแก่ มีแหล่งท่องเที่ยว/แหล่งศึกษาความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งชายหาด ป่าชายเลน อนุสรณ์สถานต่างๆ รวมทั้งสามารถนั่งเรือเพื่อไปท่องเที่ยวเกาะมันใน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าชายเลน โดยกลุ่มประแสร์โฮมสเตย์ได้ร่วมกับสำนักงานเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์จัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ดังนี้

โปรแกรมที่ 1 เที่ยว 1 วัน (เข้าไป – เย็นกลับ)

สักการะ พระรูปกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (เสด็จเตี่ย) เดินชมป่าชายเลน ณ ทูંગโปรงทอง ชมการเพาะขยายพันธุ์หอยนางรม ฝึกแกะหอยนางรม ชมอนุสรณ์เรือหลวงประแสร์ และสะพานบ้านหัวโขด เยี่ยมชมและเลือกซื้อปลากรอบ 3 รส จากโรงงานผลิต แวะซื้อสินค้าชุมชนเป็นของฝากก่อนเดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 2 1 วัน 1 คืน

เข้าพักโฮมสเตย์ เดินชมป่าชายเลน ณ ทู้งโปรงทอง ชมการเพาะขยายพันธุ์หอยนางรม ฝึกแกะหอยนางรม ชมอนุสรณ์เรือหลวงประแสร์ สะพานบ้านหัวโขด ล่องเรือชมหิ่งห้อย หาปู ตกปลา - หมึก ตักบาตรเช้า เลือกซื้ออาหารทะเลสด ๆ เลือกซื้อปลากรอบ 3 รสจากโรงงานผลิต และสินค้าชุมชนเป็นของฝากก่อนเดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 3 2 วัน 1 คืน

เข้าพักโฮมสเตย์ เดินชมป่าชายเลน ณ ทู้งโปรงทอง ชมการเพาะขยายพันธุ์หอยนางรม ฝึกแกะหอยนางรม ชมอนุสรณ์เรือหลวงประแสร์ และสะพานบ้านหัวโขด ล่องเรือชมหิ่งห้อย หาปู ตกปลา-หมึก ตักบาตรตอนเช้า เลือกซื้ออาหารทะเลสด ๆ ล่องเรือสู่เกาะมันใน ชมการเพาะพันธุ์เต่าดำ น้ำดูปะการัง เลือกซื้อปลากรอบ 3 รสจากโรงงานผลิตและสินค้าชุมชนเป็นของฝาก ก่อนเดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 4 2 วัน 2 คืน

เข้าพักโฮมสเตย์ 2 คืน เดินชมป่าชายเลน ณ ทู้งโปรงทอง ชมการเพาะขยายพันธุ์หอยนางรม ฝึกแกะหอยนางรม ชมอนุสรณ์เรือหลวงประแสร์ และสะพานบ้านหัวโขด เล่นน้ำทะเล คาดหอยขาว ชมพระอาทิตย์ตกดิน ชายเขื่อน ล่องเรือชมหิ่งห้อยหาปู ตกปลา ตกหมึก ว่างลอบปู ปั่นจักรยานรอบเมือง ตักบาตรตอนเช้า เลือกซื้ออาหารทะเลสด ๆ ล่องเรือชมการเพาะพันธุ์เต่า ดำน้ำดูปะการัง ทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ห้ามเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีมติเห็นชอบในข้อนี้ และถือเอาข้อนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์อื่นใด

ข้าวเย็นสังสรรค์ ณ ชายหาดประแส ชมการแสดงพื้นบ้าน กิจกรรมปลูกป่าชายเลน นวดตัว นวดเท้า แพทย์แผนไทย เลือกลูกช้อนปลากรอบ 3 รส จากโรงงานและสินค้าชุมชนเป็นของฝากก่อนเดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 5 3 วัน 2 คืน

เข้าพักโฮมสเตย์ 2 คืน เดินชมป่าชายเลน ณ ท่งโปรงทอง ชมการเพาะขยายพันธุ์หอยนางรม ฝึกแกะหอยนางรม ชมอนุสรณ์เรือหลวงประแส และสะพานบ้านหัวโขด เล่นน้ำทะเล คาดหอยขาว ชมพระอาทิตย์ตก ณ ชายเขื่อน ล่องเรือชมหิ่งห้อย หาปู ตกปลา ตกหมึก วางลอบปู ปั่นจักรยานรอบเมือง ตักบาตรตอนเช้า ล่องเรือสู่เกาะมันในชมการเพาะพันธุ์เต่า ดำน้ำดูปะการัง ทานข้าวเย็นสังสรรค์ ณ หัวเรืออารยพินิต ชมการแสดงพื้นบ้าน ปลูกป่าชายเลนลดโลกร้อน ชมศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ นวดตัว นวดเท้า แพทย์แผนไทย เลือกลูกช้อนปลากรอบ 3 รส จากโรงงาน และสินค้าชุมชน เป็นของฝากก่อนเดินทางกลับ ฯลฯ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

จากการแลกเปลี่ยนกลุ่มประแสได้ให้ความคิดเห็นจากการที่ชุมชนได้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน พบว่าได้ประโยชน์ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น เนื่องจากคนในชุมชนมีรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีการจัดการบ้านพักอาศัยให้เป็นระเบียบ สะอาดและจัดให้สวยงามมากขึ้น

2. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงาน และสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน รวมทั้งลดปัญหาการว่างงานในชุมชน

3. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว มาช่วยสร้างสิ่งสาธารณะประโยชน์ให้กับคนในชุมชน เนื่องจากมีการหักรายได้เข้ากลุ่ม 5% เพื่อสาธารณะประโยชน์

4. คนชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งได้ทำความรู้จักเพื่อนใหม่

ปัญหา/ อุปสรรคที่พบและวิธีการแก้ไข

ปัญหาที่พบจากการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่

1. ปัญหาเรื่องของขยะมูลฝอย ที่เกิดจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ซึ่งในระยะแรกยังไม่ได้มีการจัดการด้านขยะ จึงแก้ไขโดยการรวมกลุ่มคนรักประแส กิจกรรมของกลุ่มคือการช่วยกันจัดการขยะ โดยการจัดเก็บขยะ และคัดแยกขยะในชุมชน

2. ปัญหาเรื่องของการจัดสรรนักท่องเที่ยวเข้าพัก เนื่องจากยังไม่มี การจัดคิวเข้าพักอย่างเป็นระบบชัดเจน เมื่อมีนักท่องเที่ยวติดต่อมาประธานกลุ่มจะเป็นผู้จัดสรรให้ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันกำลังหาวิธีดำเนินการแก้ไข

3. ยังขาดงบประมาณในการทำนุบำรุงสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก หลายแห่ง ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากให้การดูแล

4. มีการเรียกเก็บภาษีโฮมสเตย์จากสำนักงานเทศบาลตำบลปากน้ำประแส แต่สมาชิกในกลุ่มยังไม่เข้าใจว่าทำไมจึงต้องมีการเรียกเก็บภาษี เนื่องจากเป็นการประกอบโฮมสเตย์ที่นักท่องเที่ยวมาพักร่วมกับเจ้าของบ้าน ไม่ได้มีการสร้างบ้านรับรองในรูปแบบของรีสอร์ท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.5 บ้านเปร็ดในโฮมสเตย์

แนวคิดในการทำโฮมสเตย์

บ้านเปร็ดใน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด สภาพทั่วไปชุมชนบ้านเปร็ดใน เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยใน พื้นที่จังหวัดตราด ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำในยุคแรกของการตั้งถิ่นฐาน (ประมาณ พ.ศ.2396) คนในชุมชนมีการทำนาและการประมง จับสัตว์น้ำในป่าชายเลน เช่น ปูแสม ปูดำ ปลากระบอก หอยชนิดต่าง ๆ เพื่อบริโภคในครัวเรือนและแลกเปลี่ยนผลผลิตในชุมชน ต่อมาราวปี พ.ศ. 2517 มีผู้ประกอบการเข้ามาเปิดพื้นที่นาเดิมของชาวบ้านเพื่อขุดบ่อทำนาุ้ง หลังจากนั้นคนในชุมชนจึงสนใจมีการเลี้ยงกุ้งในที่ดินของตนเอง ทำให้มีการปล่อยน้ำเสียจากอาหาร และสารเคมีจากนาุ้ง ลงในพื้นที่ป่าชายเลน อาหารกุ้งที่เน่าเสียหมักหมมเกิดเน่า เกิดมลพิษ เป็นเหตุให้สัตว์น้ำอื่นๆ เช่น หอย ปูแสม และปูดำ ที่อาศัยป่าชายเลนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ไม่สามารถอยู่อาศัยได้ อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรมอย่างรุนแรง เนื่องจากในปี พ.ศ.2520 มีผู้ประกอบการเผาถ่านได้รับสัมปทานเข้ามาตัดไม้ในป่าชายเลน โดยไม่มีการปลูกทดแทน ป่าชายเลนเดิมซึ่งเคยอุดมสมบูรณ์ถูกทำลายจนพื้นที่โล่ง สัตว์น้ำในป่าชายเลนไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ ซึ่งเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลนอย่างรุนแรง

ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านเปร็ดในจึงรวมกลุ่มฟื้นฟูและดูแลป่าชายเลนและทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยนายอำพร แพทย์ศาสตร์ (ผู้ใหญ่บ้าน) และแกนนำอีกประมาณ 10 คน มีบทบาทในการเป็นแกนนำชาวบ้านเพื่อสร้างข้อตกลงในการห้ามตัดไม้ในป่าชายเลน รณรงค์การหยุดจับปูแสมในฤดูวางไข่ ในวันขึ้น 4 ค่ำ 5 ค่ำ 6 ค่ำ และแรม 4 ค่ำ 5 ค่ำ 6 ค่ำ ของเดือน 11 อีกทั้งจัดเวรร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการออกตรวจตราป่าชายเลน ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเปร็ดในเป็นองค์กรกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ในการวางข้อตกลง ระเบียบ และบทลงโทษไว้ในแผนแม่บทชุมชนเพื่อให้การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีนักวิชาการ กลุ่ม องค์กร นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนจำนวนมาก จึงทำเรื่องของงบประมาณจากกองทุนเพื่อการลงทุนเพื่อสังคม มาสร้างสะพานเป็นทางเดินถึงชายทะเลได้ สามารถเยี่ยมชมพื้นที่ป่าในระหว่างคลอง 7 คือป่าที่ ถูกทำลาย ที่ฝั่งฟื้นฟูขึ้นมา มีสถานที่สำหรับนั่งพัก และได้จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีนักเรียนนักศึกษาจากหลายสถาบันเข้ามาศึกษาป่าชายเลนและระบบนิเวศน์ จึงมีแนวคิดในการจัดทำโฮมสเตย์ไว้บริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะมาพักกับชาวบ้านเพื่อศึกษาระบบนิเวศน์ของป่าชายเลน วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน

เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งที่พักของผู้ที่สนใจการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชายเลน และวิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน รวมทั้งเป็นรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

การสร้างทีมงาน/ การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

จากการที่มีนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานต่าง เข้ามาศึกษาเรียนรู้เป็นจำนวนมาก คณะกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเปร็ดในจึงประชุมร่วมกับคนในชุมชน ในการเข้าร่วมกลุ่มโฮมสเตย์ โดยเริ่มจากบ้านที่มีเจ้าบ้านพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว บ้านพักมีความสะอาดและปลอดภัย รวมทั้งร่วมกำหนดกฎระเบียบในการจัดการ ค่าที่พัก และค่าอาหารร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาติให้เผยแพร่ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การบริหารจัดการโฮมสเตย์

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์บ้านเป็ดในอยู่ภายใต้การดำเนินงานของของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเป็ดใน มีโครงสร้างการดำเนินงานดังภาพที่ 4.1 และได้แบ่งบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานดังนี้

1. ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเป็ดใน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับองค์กรของภาครัฐและเอกชน

2. รองประธานกลุ่มฯ มีหน้าที่ขยายเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ไปยังชุมชนอื่น ๆ

3. กลุ่มดูแลรักษาป่าชายเลน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มแบ่งสมาชิกเป็น 2 ชุดชุดละ 4 คน โดยหัวหน้ากลุ่มของตนเองในการประสานงานกับสมาชิกกลุ่มออกตรวจบริเวณป่าที่กำหนดไว้โดยได้กำหนดเขตพื้นที่ดูแลออกเป็น 5 แปลง ได้แก่

แปลงที่ 1 คลองโป่งตะวันออก – คลองนาคราชตะวันออก

แปลงที่ 2 คลองนาคราชตะวันตก – คลอง 3 ฝั่งทิศเหนือ

แปลงที่ 3 คลอง 4 ถึงคลอง 6

แปลงที่ 4 คลอง 7 ถึงคลอง 9

แปลงที่ 5 คลอง 10 ถึงคลอง 12

ในการดำเนินงานของกลุ่มดูแลรักษาป่าชายเลนได้กำหนดการทำงานดังนี้

1) ในการทำงานรอบ 1 สัปดาห์ จะมีการตรวจป่าทั้งหมด 2 ครั้งต่อ 1 กลุ่มผู้ดูแล

2) ใน 1 สัปดาห์ จะต้องดูแลให้ครบพื้นที่ที่กำหนดทั้งหมด

3) มีการจดบันทึกสิ่งที่สำคัญในการออกตรวจป่าในแต่ละครั้ง

4) มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกลุ่มทุกสัปดาห์

4. กลุ่มบ้านพัก/โฮมสเตย์ จะมีคณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์เป็นผู้ประสานงาน ถ้ามีนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามา จะมีการแบ่งเป็นกลุ่มเข้าพักโฮมสเตย์แต่ละหลังเท่าๆ กัน หมุนเวียนคิวตามบ้านพักโฮมสเตย์จำนวน 20 หลัง โดยกำหนดค่าใช้จ่ายดังนี้

1) ค่าที่พัก 100 บาท/คน โดยหัก 15% เข้ากองกลาง โดยใน 15% แบ่งย่อยเข้ากลุ่มอนุรักษ์ฯ 10% ส่วนที่เหลือ 5% แบ่งให้ผู้ประสานงาน

2) ค่าอาหาร มื้อเช้า 60 บาท/คน มื้อกลางวัน 70 บาท/คน สำหรับมื้อเย็น 70 – 120 บาท/คน อาหารที่จัดเตรียมให้นักท่องเที่ยว จะใช้วัตถุดิบในชุมชนที่หาได้จากสวนป่าชายเลนและทะเล เช่น ปู ปลา น้ำพริก ผักโดยเจ้าของบ้านโฮมสเตย์จะเป็นผู้จัดทำอาหารมาบริหารให้นักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยว

บ้านเป็ดในมีศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบ้านเป็ดในและพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีการสืบทอดและต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปจนกระทั่งถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ลักษณะของกิจกรรมมักจะอยู่ในรูปแบบการศึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่

1. ภูมิปัญญาการใช้หลักคุณธรรมเข้ามาสอดแทรกการดำเนินงานสาธารณประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆของชุมชน

2. ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นภายใต้โครงการวิจัยที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3. ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและ หน้าทะเล ได้แก่ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเต่ายางเพื่อชะลอความแรงคลื่น และป้องกันปัญหามัน้ำให้เรือสามารถเข้ามาบริเวณหน้าทะเลได้
4. ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรพลังงาน ชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการผลิตเตาเผาถ่านเพื่อจัดการกับเศษกิ่งไม้ จากสวนผลไม้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ชมการเลี้ยงปูน้ำจืด และเทคนิคการเก็บรักษาไม่ให้กระดองปูแข็ง
6. ชมลานปูไข่ และร่วมจับปูไข่และการเก็บหอยนานาชนิดเมื่อน้ำลง
7. เดินชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน ชมหิ่งห้อย และปูแสมล้างไข่ (เดือนตุลาคม)
8. นั่งเรือศึกษาชายทะเล และตกปลาทะเล (เดือนตุลาคม – พฤษภาคม)
9. ชมและชิมผลไม้ในสวน เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน (เดือนเมษายน – กรกฎาคม)
10. ชมโครงการปลูกปลาวาฬที่สมบูรณ์และใหญ่ที่สุดในจังหวัดตราด จัดแสดงที่ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

11. ชมการแปรรูปปูแสมสามรส การทำเงาะอบแห้งของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเปร็ดใน จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน

บ้านเปร็ดใน มีป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์และใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 140 ไร่ ซึ่งชุมชนมีการรวมกลุ่มภายในชุมชนเพื่อบริหารจัดการและดูแลทรัพยากรท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทำให้ได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเดินทางมาศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลน และพักผ่อนโฮมสเตย์ โดยมีผู้ใหญ่อำพร แพทย์ศาสตร์ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร การขยายพันธุ์สัตว์น้ำในป่าชายเลน การขยายพันธุ์พืชในป่าชายเลน การใช้ประโยชน์จากไม้ป่าชายเลน การเรียนรู้วงจรชีวิตของสัตว์น้ำในป่าชายเลนบางชนิด นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านประกอบด้วย เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติของระบบนิเวศน์ป่าชายเลน และนั่งเรือชมทัศนียภาพที่สวยงามของป่า

ปัญหา/อุปสรรคที่พบ และวิธีการแก้ไข

ในการจัดแบ่งที่พักของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านเปร็ดใน ในกลุ่มมีการตกลงแบ่งนักท่องเที่ยวเท่ากันเพื่อเข้าพัก แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไม่ยอมพักแยกกันตามที่จัดสรรไว้ ซึ่งเจ้าของบ้านโฮมสเตย์ไม่ได้รับนักท่องเที่ยวตามที่ตกลงกัน ดังนั้นกลุ่มโฮมสเตย์จึงสร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเงินส่วนกลางของกลุ่มโฮมสเตย์จ่ายให้กับเจ้าของบ้านพักตามที่ตกลงกันได้

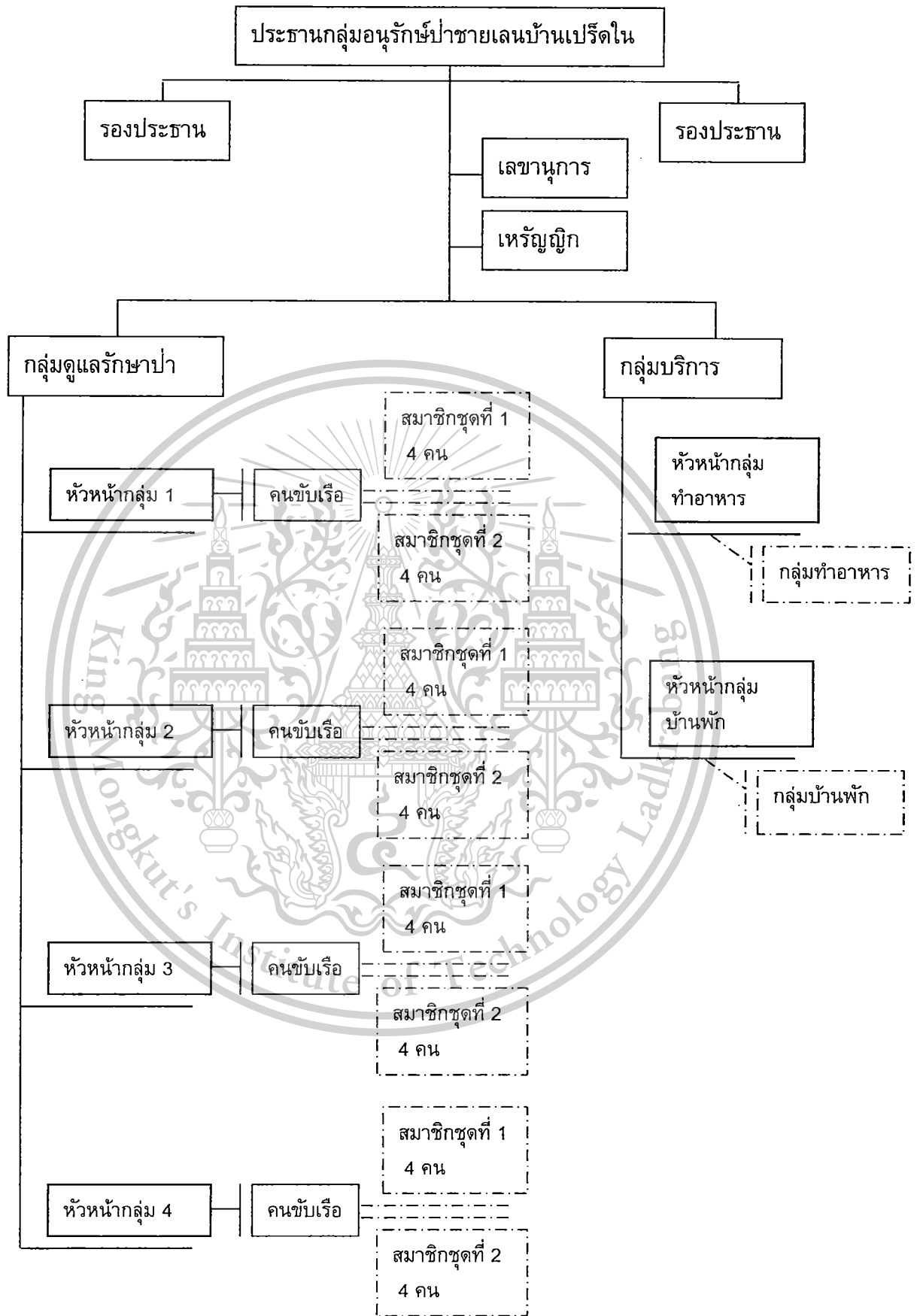
ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์บ้านเปร็ดในจะเน้นรับผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงานเป็นหลัก เนื่องจากชุมชนต้องการให้เกิดการขยายเครือข่ายความรู้การจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนไปสู่ชุมชนอื่นหรือคนที่สนใจ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน
2. การจัดการที่พิกเน้นเป็นโฮมสเตย์ที่เป็นที่พักจริงของคนในชุมชน ไม่ได้มีการสร้างที่พักแยกเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตร่วมกับเจ้าของบ้านอย่างแท้จริง และการรับนักท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมเท่านั้น นอกจากนั้นเป็นการบริหารจัดการที่พิกให้สะอาด ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการมีธรรมาภิบาลที่ดีของเจ้าบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกที่ 4.1 แสดงโครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเป็ดใน

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.6 กลุ่มโฮมสเตย์ห้วยแร่

แนวคิดในการจัดโฮมสเตย์

ตำบลห้วยแร่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตราด มีภูมิประเทศเป็นป่าเขาและมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย โดยเฉพาะลำคลองห้วยแร่ซึ่งเป็นแหล่งธรรมชาติที่สำคัญไหลผ่านผืนป่าบนเนินเขาอันเป็นแหล่งต้นน้ำ จึงมีสภาพเป็นน้ำจืดที่รินไหลผ่านแก่งน้ำที่มีมากถึง 12 แก่ง แก่งเหล่านี้เป็นเสมือนฝายธรรมชาติที่ทดน้ำเป็นขั้น ๆ ก่อนที่จะไหลลงมาหล่อเลี้ยงสวนไร่นา ในขณะที่ตอนกลางของสายน้ำมีสภาพเป็นน้ำกร่อยริมสายน้ำมีสภาพเป็นป่าจาก ป่าชายเลน และตอนปลายสายน้ำนั้นได้รับอิทธิพลของน้ำเค็มจากทะเลที่หนุนดินขึ้นมาในช่วง น้ำขึ้น สายธารห้วยแร่แห่งนี้จึงอุดมสมบูรณ์ด้วยระบบนิเวศที่มีความหลากหลายให้ชาว บ้านได้ใช้ความอุดมสมบูรณ์ของสายน้ำทั้งในการทำนา ทำสวนผลไม้ การจับกุ้ง จับปลา ที่มีทั้งปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย ปลาน้ำเค็ม จึงทำให้ชาวบ้านห้วยแร่มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายในความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศที่มีอยู่ แต่ต่อมาชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้พื้นที่ทางการเกษตรดั้งเดิมซึ่งเคยเป็นพื้นที่ทำนาและทำสวน เปลี่ยนเป็นการทำนาทุ่งตามกระแสในช่วงนั้น การทำสวนนิยมใช้สารเคมีมากขึ้น ทำให้สารเคมีถูกปล่อยลงลำคลอง นอกจากนี้ยังมีการสร้างเขื่อนและฝายกักเก็บน้ำบริเวณต้นน้ำของลำคลอง ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเริ่มลดลง ระบบนิเวศ 3 น้ำตามฤดูกาล คือ น้ำกร่อย น้ำเค็ม และน้ำจืด เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง สัตว์น้ำที่เคยมีลดจำนวนลง ต้นไม้ พรรณไม้ริมฝั่งคลองถูกตัดโค่นลงเพื่อบุกเบิกพื้นที่เป็นนาทุ่ง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้คนในชุมชนมองเห็นความสำคัญของทรัพยากร ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในบ้านของตนเอง จึงนำมาสู่การเริ่มต้นอนุรักษ์ รักษา ระบบนิเวศคลอง 3 น้ำ (คลองห้วยแร่) ให้ยังคงสภาพสมบูรณ์ โดยศึกษาวิจัยร่วมกับอาจารย์อรุณศรี เอื้อศรีวงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ในโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนห้วยแร่ จังหวัดตราด” ผลการศึกษาวิจัยทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลห้วยแร่ ซึ่งมีผู้มาศึกษาดูงานและเที่ยวชมจำนวนมาก ชุมชนจึงมีแนวคิดที่จะเพิ่มกิจกรรม โดยให้นักท่องเที่ยวที่สนใจพักแบบโฮมสเตย์ เพื่อที่จะได้สัมผัสความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ชุมชนบ้านห้วยแร่ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองสามน้ำ (น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเค็ม) จึงมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง บริเวณน้ำกร่อยจะมีสวนผลไม้ผสมโบราณหลากชนิดอยู่ทั้งสองฝั่งคลอง ชุมชนห้วยแร่ใช้กาบหมากซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นมาตัดแปลงเป็นภาชนะใส่อาหารโดยไม่พึ่งวัสดุที่มาจากโพลีเอทิลีนซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมและกำจัดยาก นอกจากนี้ชุมชนยังมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนทำการผลิตสินค้าจากธรรมชาติ เช่น สบู่เปลือกมังคุดที่ใช้แม่พิมพ์จากบ้องไม้ไผ่, น้ำเกว๋วลิ้นเขียว และน้ำมังคุดซึ่งเป็นผลผลิตจากฐานชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชน และมีกิจกรรมการนั่งเรือท่องเที่ยว ชมความหลากหลายทางชีวภาพสองฝั่งคลอง

เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

มุ่งเน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยในการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือให้คนในชุมชนเห็นประโยชน์และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ จนนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

การสร้างทีมงาน/การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่โดยศึกษาวิจัยร่วมกับอาจารย์อรุณศรี เอื้อศรีวงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ในโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนห้วยแร่ จังหวัดตราด”

(จากการที่ชาวบ้านนำปุ๋ยมานำไปขายที่ตลาดหากลูกค้าทราบว่าปุ๋ยมานำมาจากตำบลห้วยแร่ จะรีบมาซื้อในราคาแพงกว่าปุ๋ยมะพร้าวและจะขายได้หมดในเวลาทีรวดเร็ว) มีกุ่มหลวงตัวใหญ่ที่ขุกชุมมากทุกฤดูกาล อีกทั้งในเดือนมกราคมจะมีกระพุนเข้ามาโดยเป็นสีข้าวอยู่เต็มลำคลอง

กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวของห้วยแร่ มีดังนี้

1. การนั่งเรือท่องเที่ยวเส้นทาง “ตามรอยต้นครูสุวัฒน์ธรรมจากเชิงสร้างสรรค์” การนั่งเรือชมธรรมชาติ จุดหมายปลายทางบริเวณกลุ่มต้นครูช ซึ่งออกดอกในช่วงมีนาคมถึงเมษายนของทุกปี และในปีหนึ่งมีให้ชมเพียงครั้งเดียว โดยนักท่องเที่ยวจะนั่งเรือหางยาวชมธรรมชาติสองฝั่งคลองห้วยแร่ ชมแก่งหิน โขดหิน มากมาย โดยมีประวัติเล่าต่อกันมาว่าในสมัยก่อนนั้น เมื่อถึงฤดูน้ำลด มีชาวบ้านเห็นโขดหินรูปอู่อั้ง จึงเป็นที่มาของชื่อคลองห้วยแร่ในปัจจุบัน

2. เส้นทางตามรอยวัฒนธรรมจากเชิงสร้างสรรค์ เรียนรู้การ นั่งเรือ ด้วยหัวใจที่ผ่อนคลาย เจียบสงบ ท่านจะได้สัมผัสบรรยากาศกับคุณค่าดั้งเดิมของทิวป่าจากผสมต้นมะพร้าวเรียง ร้อยเป็นแนวยาวริม 2 ฝั่งคลอง บางครั้งอาจได้สัมผัสกับปลาในลำคลองที่กระโจนโลดเต้นขึ้นมากักตักหายใจระหว่างทางพบกับภาพวิถีชีวิตชุมชนกับคนหาปลา

3. เรียนรู้ภาษาใจของหิ้งห้อย หิ้งห้อยหนุ่มใช้จังหวะการ กระพริบแสงเงี้ยวพาราสีดึงดูดความสนใจหิ้งห้อยสาวและเมื่อถูกใจภาษาแสงของ หิ้งห้อยหนุ่มตัวใดหิ้งห้อยสาวก็จะกระพริบแสงตอบรับ นักท่องเที่ยวจึงควรให้ความเคารพในวิถีแห่งธรรมชาติโดยการไม่รบกวน เช่น การใช้แฟลชถ่ายภาพ หรือคุยกันเสียงดัง หรือสร้างมลพิษทุกรูปแบบ

4. เรียนรู้ทรัพยากรชีวภาพ การทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น การทำขนมจาก ข้าวห่อกาบหมาก น้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น ผลิตภัณฑ์จากมังคุด น้ำดื่มเถาวัลย์เขียวเพื่อการดูแลสุขภาพ การทำน้ำเอนไซม์จากผลไม้ การผลิตสบู่เปลือกมังคุดโดยใช้แม่พิมพ์จากปอองไม้ไผ่ เป็นต้น

5. เรียนรู้วิถีชาวบ้าน การพักรวมกับเจ้าของบ้านภายในชายคาเดียวกันแบบโฮมสเตย์นั้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ร่วมกับเจ้าบ้าน

6. การตกกุ่มหลวงยามค่ำคืน กิจกรรมอย่างหนึ่งในเวลากลางคืน นั่งริมคลองหรือนั่งเรือหาที่สงบตกกุ่มหลวง ได้บรรยากาศธรรมชาติ

7. ท่องเที่ยวสวนผลไม้ตามฤดูกาล ผลไม้พันธุ์พื้นเมืองของชาวห้วยแร่ คือ เงาะ มังคุด ลองกองทุเรียนและระกำพื้นเมือง นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสวน และเก็บผลไม้รับประทานจากต้นได้ทันที อร่อยและปลอดภัย

ปัญหา/ อุปสรรคที่พบและวิธีการแก้ไข

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบปัญหาในช่วงแรกคือ เกิดความขัดแย้งกันเองในกลุ่ม เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น แก้ไขโดยการประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ค้นหาข้อสรุปและตั้งกฎเกณฑ์ร่วมกันใหม่

ข้อเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์

1. ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ ควรเน้นสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยว กำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ร่วมกัน ร่วมวางแผน นำแผนที่ได้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผล ทบทวนข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาเป็นบทเรียน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

2. การจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและโปร่งใส โดยสมาชิกทุกคนร่วมตัดสินใจจัดสรรผลประโยชน์
3. เน้นการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนร่วมกันดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับชุมชน กลุ่มท่องเที่ยวกับองค์กรในท้องถิ่น และหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงาน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ
5. กลุ่มเป้าหมาย/นักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของบ้านห้วยแร่จะเน้นรับผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงานเป็นหลัก เนื่องจากชุมชนต้องการสร้างความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ และไม่กระทบต่อวิถีชีวิตรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
6. การจัดการที่พักเน้นเป็นโฮมสเตย์ที่เป็นการพักร่วมกับเจ้าของบ้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน และเน้นกับสมาชิกให้เข้าใจร่วมกันว่าการรับนักท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมเท่านั้น โดยเน้นความสะอาด ความปลอดภัย และอัธยาศัยที่ดีของเจ้าของบ้าน

2.7 กลุ่มโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียว แนวคิดในการจัดโฮมสเตย์

โฮมสเตย์บ้านน้ำเขียวเริ่มต้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน ชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยกลุ่มแรกๆ เป็นกลุ่มของนักศึกษาที่เข้ามาศึกษา เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งชื่นชอบบรรยากาศที่อยู่อาศัยที่อยู่ระหว่างสองฝั่งคลอง ชุมชนยังมีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ รวมทั้งที่ตั้งชุมชนเดินทางสะดวกติดกับถนนหลัก ทำให้นายศักดิ์ชัย เอี่ยมบุญดำรงฤทธิ์ (นายกเทศมนตรีตำบลน้ำเขียว) เห็นว่าชุมชนมีศักยภาพ จึงก่อตั้งกลุ่มโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียวขึ้น เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจพักค้างคืน โดยเริ่มดำเนินการรับนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2551 โดยมีบ้านพักจำนวน 10 หลัง

ในช่วงเริ่มต้นโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียวได้รับการสนับสนุนจากนายกเทศมนตรีในการรวมกลุ่มบ้านพัก และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก เมื่อมีนักท่องเที่ยวสนใจติดต่อเข้ามาที่สำนักงานเทศบาลตำบลน้ำเขียวจะมีการจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มโฮมสเตย์ในการจัดบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยว พอเริ่มเข้าสู่ ปี พ.ศ. 2553 นายกเทศมนตรีเห็นว่า ชุมชนบ้านน้ำเขียวมีศักยภาพ จึงให้ชุมชนบริหารจัดการตนเอง เริ่มประสานงานรับนักท่องเที่ยว โดยไปต้อนรับที่บริเวณสำนักงานเทศบาลฯ ประกอบกับในปีนั้นได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด ให้เข้าร่วมประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยเข้ารับการอบรม และการศึกษาดูงานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาวน้อย และบางน้ำผึ้ง และการจัดที่พักตามมาตรฐานโฮมสเตย์ ซึ่งกลุ่มโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียวส่งบ้านเข้าประเมินทั้งหมด 6 หลัง และผ่านการประเมินมาตรฐาน 6 หลัง ซึ่งได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดในปี พ.ศ. 2553 ภายหลังจากผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยรับกลุ่มศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยวที่เดิรทาวมาเป็นหมู่คณะรับได้มากที่สุด 70 – 80 คน

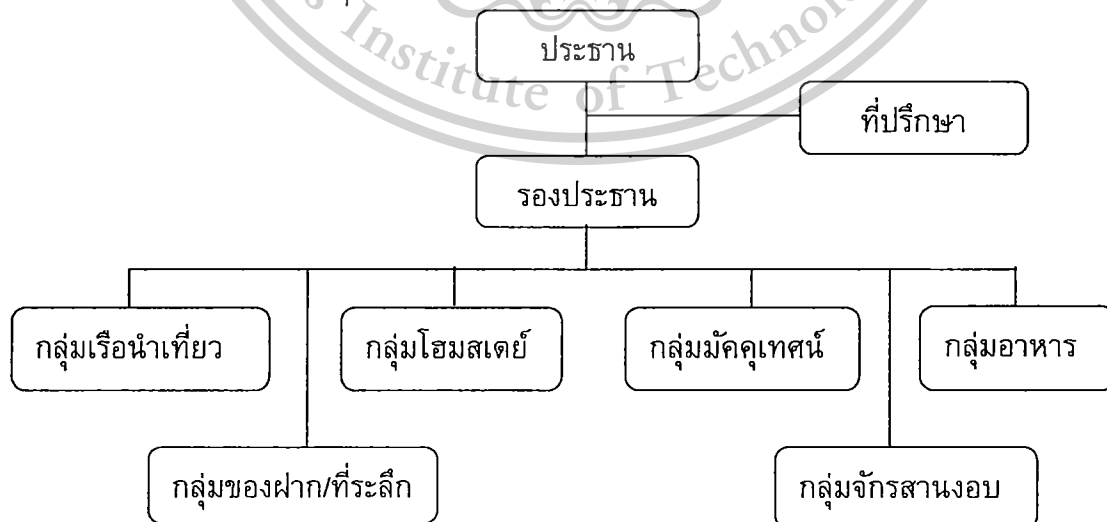
เป้าหมายในการทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

ต้องการสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพักโฮมสเตย์ โดยสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นให้คงอยู่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการรู้สึกรักบ้านไม่ว่ากรณีใดๆที่เกิดขึ้น สร้างอาชีพในพื้นที่ให้คนในชุมชนมีรายได้โดยไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่

การบริหารจัดการโฮมสเตย์

กลุ่มการท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว มีการบริหารโดยการแบ่งหน้าที่ คือ ประธานผู้บริหาร ที่ปรึกษา (นายกเทศมนตรี) รองประธาน กลุ่มเรือ/กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มอาหาร กลุ่มมัคคุเทศก์/กลุ่มของฝากที่ระลึก/กลุ่มลุ่มงอบ แต่ละกลุ่มจะมีประธาน และมีการบริหารจัดการกันภายในกลุ่ม โดยมีการประชุมกลุ่ม ทุกเดือน มีที่ปรึกษา (นายกเทศมนตรี) เข้าร่วมและให้คำปรึกษา เมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อเข้าพักนอกจากนี้ยังมีการประชุมย่อยเพื่อวางแผนการทำงานทุกครั้งก่อนมีการรับนักท่องเที่ยว

1. ประธานกลุ่มเป็นผู้ประสานงานกับนักท่องเที่ยว และนัดประชุมกลุ่มต่างๆ เพื่อวางแผนการทำงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่
 2. บ้านพัก มีจำนวน 10 หลัง โดยประธานกลุ่มโฮมสเตย์เป็นผู้จัดแบ่งนักท่องเที่ยวเข้าพัก ถ้ามาเป็นหมู่คณะจะแบ่งจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าพักเท่าๆ กัน เริ่มต้นที่ 5 คน หากมีจำนวนคนมากกว่านั้น จะคิดจากความสะดวกจากการใช้ห้องน้ำเป็นหลัก โดยบ้านที่มีห้องน้ำ 1 ห้อง จะรับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 6 คน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาเป็นครอบครัวมีการจัดคิวบ้านพัก
 3. อาหาร มีกลุ่มจัดทำอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
 4. เรือนำเที่ยว มีกลุ่มเรือบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเรือที่คนในชุมชนประกอบอาชีพหลักในการประมง จึงต้องการมีประสานงานล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน โดยมีการจัดคิวรับนักท่องเที่ยวเช่นกัน
 5. การรักษาความปลอดภัย ประสานงานกับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ประจำหมู่บ้าน ในการดูแลรักษาความปลอดภัย
 6. ค่าใช้จ่าย มีการจัดบริการให้นักท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ
 - แบบที่ 1 จัดโปรแกรมโดยคิดเหมา 800 บาทต่อคน แบ่งเป็นค่าที่พัก 1 คืน อาหาร 3 มื้อ กิจกรรมสานงอบ นั่งเรือนำเที่ยวชมป่าชายเลน ชมหอย ปลุกป่า ซึ่งในราคา 800 บาท ได้รวมมัคคุเทศก์ ค่ายกระเป่า หากมีการจัดอาหารทะเลมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมอีก 200 บาทต่อคน
 - แบบที่ 2 คิดแยกตามกิจกรรม โดยค่าที่พักคืนละ 200 บาทต่อคน ค่าเรือนำเที่ยว 600 บาท (นั่งได้ 4 คน) ค่าอาหาร 3 มื้อ 230 บาทต่อคน คิดเพิ่มหากมีการสั่งพิเศษ
- รายได้จากที่พัก และเรือนำเที่ยวจะมีการหักร้อยละ 10 เข้ากลุ่มเพื่อเป็นเงินทุนในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีลิขสิทธิ์และสงวนสิทธิ์ในเนื้อหาบางส่วนซึ่งหากมีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กิจกรรม/ การท่องเที่ยวในชุมชน

ชุมชนบ้านน้ำเขียว มีลักษณะเป็นป่าชายเลน จึงมีกิจกรรมล่องเรือดูป่าชายเลน โดยมีเรือบริการลำเล็กพร้อมมัคคุเทศก์ นั่งเรือล่องคลองน้ำเขียวที่ไหลผ่านกลางชุมชน ไปชมป่าชายเลน และไปศูนย์ศึกษาธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีมัสยิดอัลกุบรอ มัสยิดเก่าแก่อายุกว่า 200 ปี ถือว่าเป็นมัสยิดแห่งแรกของภาคตะวันออก และวัดน้ำเขียว เป็นวัดที่มีประวัติน่าศึกษา เพราะในราชกิจจานุเบกษาได้บันทึกไว้ว่า ในปี ร.ศ.130 รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จฯ มาประทับค้างแรมที่วัดแห่งนี้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวเพราะที่นี่เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยคนสองศาสนา คือ พุทธและมุสลิม และเป็นชุมชนเก่าแก่อายุมากกว่า 200 ปี

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การทำอบ งมหอยปากเปิด ชม หิ่งห้อยยามค่ำคืน ตกปลา ตกหมึก

จุดเด่น/ เอกลักษณ์ของชุมชน

ชุมชนบ้านน้ำเขียวอยู่ใกล้อำเภอเมืองตราดทำให้เดินทางสะดวก อีกทั้งเป็นชุมชนสองศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างรักใคร่กลมเกลียว มีทรัพยากรป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์

ปัญหา/ อุปสรรคที่พบ และวิธีการแก้ไข

ทางเดินเข้าชุมชนเป็นทางแคบ และมีระยะทางประมาณ 500 - 600 เมตร รถยนต์ไม่สามารถผ่านได้ เวลามีปัญหาเรื่องของการเจ็บไข้ และการเกิดอัคคีภัย ทำให้ไม่ได้รับความสะดวก แต่ในปัจจุบันมีการขุดบประมาณเพื่อจัดทำรถราง และมีการติดตั้งถังดับเพลิงให้กับทุกบ้าน รวมทั้งชี้แจงการทำงานให้ชุมชนรับทราบ

นอกจากนี้พบปัญหาเรื่องขยะที่เกิดจากชุมชน แต่เมื่อมีกลุ่มมัคคุเทศก์น้อยทำกิจกรรมเก็บขยะจากน้ำ ชาวบ้านก็มีการทิ้งขยะลงลงจนปัจจุบันชุมชนไม่มีปัญหาเรื่องขยะเลย

องค์ประกอบของการทำโฮมสเตย์

1. บ้านพัก เจ้าของบ้านมีการเตรียมการรับนักท่องเที่ยว จัดบ้านและที่พักให้สะอาดปลอดภัย
2. เจ้าของบ้านเป็นมิตร และบริการที่ดีต่อนักท่องเที่ยว โดยยิ้มต้อนรับ บริการเป็นกันเอง

และคิดว่าแขกเปรียบเสมือนญาติมิตร

3. กลุ่มผู้นำที่อาสาทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างเต็มที่

ตอนที่ 3 สรุปองค์ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง

จันทบุรี และตราด

ผลการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการดำเนินโครงการวิจัย “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ได้ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า โฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มีแนวคิดหรือจุดเริ่มต้นในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

- 1.1 ที่พักสำหรับผู้ที่มาศึกษาดูงานและท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการดำเนินการจัดทำโฮมสเตย์

ที่ขยายผลมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการเรียนรู้ศึกษาดูงานในชุมชนนั้น ๆ จึงเกิดการรวมกลุ่มคนในชุมชนที่สนใจเข้าร่วมเปิดบ้านพักรองรับให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน ได้แก่ ส่วนบ้านนั้นโฮมสเตย์ เขาบายศรีโฮมสเตย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ การค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ลิขสิทธิ์นี้สงวนไว้โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และต้องอยู่ถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่ไม่ได้แจ้งไว้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ท่าหลวงบนโฮมสเตย์ บ้านห้วยแร่โฮมสเตย์ หมู่บ้านทับทิมสยามโฮมสเตย์ บ้านเป็ดในโฮมสเตย์ เขาสมิงโฮมสเตย์

1.2 หน่วยงานให้การสนับสนุน เป็นโฮมสเตย์ที่เกิดการจากสนับสนุนจากหน่วยงาน เนื่องจากในพื้นที่มีแหล่งทรัพยากร ที่สามารถจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยว/ กิจกรรม ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักได้ จึงมีการผลักดันคนในชุมชนให้รวมกลุ่มจัดตั้งโฮมสเตย์ ให้ความรู้โดยจัดศึกษาดูงาน อบรม และสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ จนกลุ่มสามารถบริหารจัดการตนเองได้ ได้แก่ ประแสรโฮมสเตย์ ได้รับการสนับสนุนเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลน้ำเขียว บ้านจ่ารุงโฮมสเตย์ ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

2. องค์ประกอบการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์

จากการศึกษาข้อมูลสามารถสรุปองค์ประกอบการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านที่พัก

การจัดการที่พัก หรือบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการพักร่วมกันกับเจ้าของบ้าน ซึ่งในการรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้งประธานกลุ่มโฮมสเตย์ หรือคณะกรรมการจะเป็นผู้ประสานหรือมีการนัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมของบ้านทั้งความสะอาด ความปลอดภัย และการบริการของเจ้าของบ้าน ซึ่งจากการศึกษามีการจัดการด้านที่พัก ดังนี้

2.1.1 การจัดนักท่องเที่ยวเข้าที่พัก ประธานกลุ่มหรือผู้ประสานงานจะมีการจัดคนเข้าพักตามที่กลุ่มโฮมสเตย์แต่ละแห่งได้ตกลงไว้ร่วมกัน ดังนี้

1) ในกรณีที่นักท่องเที่ยวมาเป็นในลักษณะครอบครัว หรือกลุ่มที่จำนวนคนไม่มาก จะจัดเข้าพักเวียนไปตามลำดับ หากบ้านใดยังไม่พร้อมก็จะข้าม และประสานไปยังบ้านลำดับต่อไป เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเปรียบหรือได้เปรียบระหว่างสมาชิกในกลุ่ม แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการศึกษาดูงาน หรือแลกเปลี่ยนความรู้เฉพาะราย ก็สามารถเข้าพักบ้านที่ต้องการศึกษาได้ โดยผู้ประสานงานจะพานักท่องเที่ยวไปส่งบ้านพัก หรือเจ้าของบ้านอาจมาร่วมต้อนรับนักท่องเที่ยวพร้อมกับผู้ประสานงาน

2) กรณีที่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก มีการจัดแบ่งผู้เข้าพักจำนวนเท่าๆ กันให้บ้านสมาชิกโฮมสเตย์ที่มีความพร้อม แต่ไม่เกินที่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยได้กำหนดไว้ คือไม่เกิน 6 คนต่อห้องน้ำ 1 ห้อง เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้อาจมีการเข้าพักเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกรณีที่นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูล และสมัครใจเข้าพักในบ้านหลังนั้นๆ

2.1.2 ลักษณะบ้านพัก และวัสดุที่ใช้ พบว่า มี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) บ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนยกสูง 2) บ้านปูนชั้นเดียว 3) บ้านสองชั้นครึ่งบนเป็นไม้และชั้นล่างเป็นปูน 4) บ้านปูนสองชั้น

2.1.3 การจัดห้องพัก การจัดห้องนอนให้ผู้ที่มาพักนั้น เจ้าของบ้านจะมีการจัดเตรียมเครื่องนอนตามจำนวนผู้ที่มาพัก ได้แก่ ที่นอน หมอน ผ้าห่ม โดยลักษณะที่นอนมีทั้งแบบเตียง พูก และที่นอนปิกนิก หากบ้านใดไม่มีมุ้งลวดจะมีการจัดเตรียมมุ้งสำหรับกันแมลงรบกวนไว้ให้ ในการจัดห้องพักขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของบ้านที่เป็นโฮมสเตย์ อาจแบ่งได้ดังนี้

1) ห้องพักส่วนตัว เป็นบ้านที่มีการแบ่งห้องนอนชัดเจน จะมีการจัดห้องพักสำหรับผู้มาพักอย่างเป็นสัดส่วน

2) ห้องพักส่วนตัว และห้องโถงสำหรับนอนร่วม เป็นบ้านที่มีขนาดกว้างขวางมีห้องโถงการพักผ่อนขนาดใหญ่ นอนได้หลายคน และมีการแบ่งห้องพักเป็นสัดส่วนด้วย

3) ห้องโถง เป็นบ้านที่จัดที่นอนไว้ห้องโถงสำหรับผู้ที่มาพักนอนรวมกัน ไม่มีห้องพักส่วนตัว แต่อาจจะมีการจัดเตรียมห้องไว้สำหรับแต่งตัวให้กับผู้ที่เข้าพัก

นอกจากนี้เจ้าของบ้านได้มีการจัดเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ ได้แก่ โต๊ะเครื่องแป้ง ชั้นวางของ ที่วางของ เก้าอี้ ราวตากผ้า ไม้แขวนเสื้อ ปลั๊กไฟ กระจาดชำระ ถังขยะ

2.1.4 ห้องอาบน้ำ และห้องสุขา เจ้าของบ้านเตรียมการดูแลรักษาความสะอาดก่อนมีการเข้าพัก โดยมีการเตรียมเครื่องอาบน้ำไว้ให้บางส่วน เช่น สบู่ ยาสระผม กระจาดชำระ ราวตากผ้า แต่สำหรับของใช้ส่วนตัวจะให้ผู้เข้าพักเตรียมมาเอง อาทิเช่น ผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน โดยลักษณะห้องน้ำที่พบมีลักษณะทั้งตักอาบ ฝักบัว หรือบางบ้านมีทั้งสองแบบในท้องเดียวกัน ส่วนห้องส้วมพบทั้งแบบนั่งยอง นั่งราบ ชักโครก หรือบางบ้านมีทั้งนั่งราบ และนั่งยอง แต่จะเน้นเรื่องของความสะอาดเช่นเดียวกัน

2.1.5 พื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ ในบ้าน พบว่าโฮมสเตย์มีลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอยคล้ายกันขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่บ้าน ได้แก่ พื้นที่สำหรับพักผ่อนพูดคุย พื้นที่รับประทานอาหาร พื้นที่ครัว ในบ้านที่มีพื้นที่กว้างขวางจะมีการจัดพื้นที่พักผ่อนในส่วนไว้ให้ด้วย

2.1.6 การแนะนำข้อปฏิบัติและข้อห้ามสำหรับเข้าพัก จะมีการแจ้งจากกลุ่มโฮมสเตย์โดยมีการชี้แจงทำความเข้าใจก่อนการแบ่งคนเข้าพักสำหรับข้อปฏิบัติและข้อห้ามต่าง ๆ ในการเข้าพัก ที่มีลักษณะคล้ายกัน ได้แก่ เวลาทำงานของเจ้าของบ้าน การบริการอาหาร เวลาเข้านอนและตื่นนอน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถจัดเวลาทำกิจกรรมของตนเอง สำหรับข้อห้ามที่มีลักษณะเหมือนกันคือ ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามเล่นการพนันและดื่มของมึนเมา

2.2 ด้านอาหาร

ผู้ประกอบการกลุ่มโฮมสเตย์ จะทำความเข้าใจกับผู้เข้าพักถึงความต้องการซึ่งบริการด้านอาหาร จะจัดให้สอดคล้องกับการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งพบดังนี้

2.2.1 บริการรวมเป็นหมู่คณะ เป็นการจัดอาหารให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาพัก รับประทานอาหารร่วมกันในพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งมีกลุ่มที่รับผิดชอบบริการจัดอาหารโดยเฉพาะ อาทิเช่น กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มที่รวมตัวเป็นครั้งในการจัดอาหาร หรือเป็นการบริการร่วมกันของเจ้าของบ้านที่มีผู้เข้าพักมาร่วมกันทำอาหารบริการนักท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง เนื่องจาก 1) เจ้าของบ้านพักอาจไม่สะดวกในการจัดอาหาร และ 2) การจัดอาหารรับประทานร่วมกันในพื้นที่ส่วนกลางจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะหรือกลุ่มศึกษาดูงาน ที่ต้องมีการกำหนดเวลาและการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสะดวกต่อการบริการและควบคุมเวลาการทำกิจกรรมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 บริการอาหารที่บ้านพัก เป็นการจัดเตรียมอาหารโดยเจ้าของบ้านพัก ซึ่งเป็นอาหารที่เจ้าของบ้านทำกินเป็นปกติในชีวิตประจำวัน และรับประทานพร้อมกันกับเจ้าของบ้าน หรือมีที่นักท่องเที่ยวต้องการรับประทานเป็นพิเศษที่ต้องมีการจัดเตรียมและแจ้งเจ้าของบ้านล่วงหน้า อาทิเช่น อาหารทะเล อาหารประจำท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักจะให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการทำอาหารร่วมกัน ซึ่งมีทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มเล็ก และมาเป็นครอบครัว

2.2.3 บริการอาหารที่บ้านพัก และบริการอาหารรวมในพื้นที่ส่วนกลาง การบริการอาหารทั้งแบบรับประทานร่วมกันบางมื้อที่ต้องการทำกิจกรรมร่วมกัน และรับประทานที่บ้านพัก ขึ้นอยู่กับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
สำหรับวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการประกอบอาหาร ส่วนใหญ่เน้นวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นนำมาปรุง
อาหาร และเนื่องจากเป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ติดทะเล จึงนิยมบริโภคอาหาร

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ทะเล ผักพื้นบ้าน และสมุนไพรเฉพาะถิ่น ทำให้แต่ละกลุ่มโฮมสเตย์จะมีการจัดอาหารประจำให้นักท่องเที่ยวเลือก อาทิเช่น หมูชะมวง น้ำพริกผักต้ม แกงส้มระกำ แกงเผ็ด ผัดไทยเส้นจันท์ และหากเป็นช่วงฤดูผลไม้ อาจมีการจัดผลไม้เสริมให้กับผู้เข้าพัก หรือจัดเป็นบุฟเฟต์อาหารร่วมกับผลไม้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับการบริการน้ำดื่ม จะมีการจัดเตรียมน้ำดื่มที่สะอาดไว้รองรับทั้งในบ้านพัก และบริเวณพื้นที่กิจกรรมส่วนกลาง หรือมีการจัดเตรียมน้ำที่ทำจากสมุนไพรท้องถิ่นในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น น้ำฝาง น้ำเสาวรส น้ำตะไคร้ น้ำใบเตย เป็นต้น

2.3 ด้านความปลอดภัย

การดูแลด้านความปลอดภัย กลุ่มโฮมสเตย์จะทำความเข้าใจร่วมกันในสมาชิกกลุ่ม และคนในชุมชน ให้ร่วมกันดูแลความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่

2.3.1 การให้บริการข้อมูลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนถึงข้อควรระวัง หรือสถานที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บ

2.3.2 มีการจัดเตรียมยาสามัญประจำบ้านพักไว้สำหรับการเจ็บป่วยเล็กน้อย

2.3.3 มีการเตรียมอุปกรณ์ป้องกันสำหรับบางกิจกรรมที่อาจเกิดอันตราย เช่น เสื้อชูชีพ ไฟฉาย เป็นต้น

2.3.5 มีการจัดอาสาสมัครดูแลนักท่องเที่ยว และจัดเวรยามเฝ้าระวังความปลอดภัยในชุมชน

2.4 ด้านการบริการ

การบริการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ จุดเด่นอยู่ที่อัธยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในบ้าน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มโฮมสเตย์มีบริการ ตั้งแต่การต้อนรับโดยเจ้าบ้านและสมาชิกในกลุ่ม การกล่าวทักทายแนะนำตัว แสดงอัธยาศัยไมตรีที่ดี สร้างความรู้สึกเป็นมิตร แสดงความเต็มใจในการบริการต่างๆ และให้ข้อมูลความรู้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มพูนทักษะการบริการโดยเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิเช่น การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การนำเที่ยว การสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มทักษะในการบริการ การสร้างอัธยาศัยไมตรีและการบริการด้วยความจริงใจทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและต้องการกลับมาพักอีก ซึ่งโฮมสเตย์แต่ละกลุ่มจะมีการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบ อาทิเช่น เจ้าของบ้านพูดคุยพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการบริการด้านต่าง ๆ การทำสมุดเยี่ยมให้นักท่องเที่ยวได้เขียนติชม และการประชุมสมาชิกกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนถึงปัญหาและการแก้ไขที่เกิดขึ้นในการบริการ

2.5 ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวโฮมสเตย์แต่ละแห่งจะมีลักษณะหลากหลายและแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษา พบว่าโฮมสเตย์แต่ละแห่งนั้นเกิดขึ้นมาจากการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งต้องมีการวางแผนรายการนำเที่ยว/ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับชุมชน ดังนี้

2.5.1 การวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีผู้มาพักโฮมสเตย์ จะเป็นการศึกษาวิถีชีวิต หรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้น จึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมให้คนในชุมชนร่วมกันวางแผนให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยมีการดำเนินงานด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวดังนี้

1) วางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือรายการนำเที่ยว โดยระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพ จุดเด่นของพื้นที่ตนเอง และกระจายการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดรายได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากคนชุมชน

2) จัดทำข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือรายการนำเที่ยว โดยมีรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมเผยแพร่สู่สาธารณะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจ รวมทั้งทำข้อมูลสื่อเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น แผ่นพับ ป้าย โปสเตอร์ ภาพถ่าย ภาพวาด แสดงข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ตามแหล่งสำคัญในชุมชน และบ้านที่เข้าร่วมโฮมสเตย์

3) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนกับเจ้าของบ้านพัก เพื่อให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวหรือให้ข้อมูลต่อนักท่องเที่ยวได้

2.5.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว/ รายการนำ โฮมสเตย์แต่ละแห่ง มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน ขอแบ่งเป็น

1) กิจกรรมท่องเที่ยวฤดูกาลผลไม้ เป็นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม ในช่วงที่ผลไม้ออกผลผลิต จะเป็นช่วงการเปิดสวนผลไม้ กิจกรรมที่จัดให้กับนักท่องเที่ยวเป็นการให้ความรู้การทำสวนในรูปแบบการบรรยายและพาเดินชมสวน สาธิตการเก็บผลไม้ หรือให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บผลไม้ได้เองจากในสวน รับประทานบุฟเฟ่ต์ผลไม้

2) กิจกรรมศึกษาดูงาน เป็นการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ การสาธิต การศึกษาธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในและนอกชุมชน โฮมสเตย์แต่ละแห่งมีการจัดรายการนำเที่ยวตามความต้องการ โดยให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมของชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกชมรวมทั้งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษ อาทิเช่น การปลูกป่าชายเลน

2.6 ด้านสิ่งแวดล้อม

โฮมสเตย์แต่ละแห่งมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างตามภูมิประเทศ ซึ่งในการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน จึงต้องมีการกำหนดข้อตกลง กติการ่วมกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

2.6.1 มีการวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยชุมชนร่วมกันกำหนดกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวที่ชุมชนรองรับได้

2.6.2 กลุ่มโฮมสเตย์จะร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านให้สะอาด จัดสวนให้เกิดความร่มรื่นสวยงาม และบางบ้านมีปลูกผักสวนครัว สมุนไพรต่างๆ

2.6.3 สร้างความรู้ความเข้าใจคนในชุมชนร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม บางแห่งมีจัดกลุ่มอนุรักษ์ในการดูแลความสะอาดในชุมชน อาทิเช่น กลุ่มเยาวชนรักษ์แม่น้ำของโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียวที่มีการรวมตัวเก็บขยะในแม่น้ำ การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเป็ดใน การตั้งกติกากว่า “หยุดจับร้อย คอยจับล้าน” และการป้องกันการจับสัตว์น้ำโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเต่างายเพื่อชะลอความแรงคลื่น และป้องกันปัญหามีให้เรือสามารถเข้ามาบริเวณหน้าทะเลได้

2.6.4 มีการสร้างกิจกรรมการฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากร โดยที่ชุมชนร่วมกันกำหนด หรือบางครั้งสามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนัก เช่น การปลูกป่าชายเลนของประแสร์โฮมสเตย์ บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์

2.6.5 มีกิจกรรมลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น บ้านห้วยแร้งมีทำข้าวห่อด้วยใบกาบหมาก ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่น บ้านเป็ดใน คนในชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการผลิตเตาเผาถ่านเพื่อจัดการกับเศษกิ่งไม้ จากสวนผลไม้ไม่มีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น มิใช่เพื่อเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต การคัดลอกหรือการนำเอกสารนี้ไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องโดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.7 ด้านวัฒนธรรม

ในการเข้าพัก เจ้าของบ้านจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น

- บ้านเปรี๊ตในโฮมสเตย์ได้มีการรวบรวมภูมิปัญญาไว้หลากหลาย และนำมาใช้จริง ได้แก่ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่างๆเพื่อชะลอความแรงคลื่น และป้องกันไม่ให้เรือสามารถเข้ามาจับสัตว์น้ำในพื้นที่อนุรักษ์ การจัดการทรัพยากรพลังงาน ชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการผลิตเตาเผาถ่าน เพื่อจัดการกับเศษกิ่งไม้ จากสวนผลไม้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การทำสวนเกษตรอินทรีย์ ซึ่งพบได้หลายแห่ง ทั้งสวนปาล์มน้ำมันโฮมสเตย์ เขาบายศรีโฮมสเตย์ เขาสมิงโฮมสเตย์ บ้านห้วยแร่โฮมสเตย์
- การอนุรักษ์บ้านทรงไทยภาคตะวันออก ของบ้านห้วยแร่โฮมสเตย์
- ภูมิปัญญาชาวบ้านในการขุดคูมอ้งค์เก็บน้ำไว้ใต้ดิน ลดพื้นที่ในการขุดสระน้ำของเขายายศรีโฮมสเตย์

2.8 ด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เป็นการรวมกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีรูปแบบการบริหารจัดการโดยมีประธานกลุ่ม รองประธาน คณะกรรมการ เหนี่งญูญิก และกรรมการ ซึ่งจากการศึกษาพบการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.8.1 การบริหารจัดการภายใต้กลุ่มท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ บ้านห้วยแร่โฮมสเตย์ บ้านเปรี๊ตในโฮมสเตย์ บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ บ้านจำรุงโฮมสเตย์ เป็นการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมการจัดทำบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว ที่มีการดำเนินงานภายใต้การบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

1) โครงสร้างการบริหารจัดการจึงมีประธานกลุ่มการท่องเที่ยว และคณะกรรมการ หรืออาจจะมีประธานของแต่ละกลุ่มย่อย ร่วมวางแผน แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามกิจกรรมของกลุ่ม เนื่องจากเป็นกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนร่วมกัน สมาชิกกลุ่มอาจมีบทบาทหรือเป็นคณะกรรมการในกลุ่มอื่น ๆ ด้วย โดยประธานกลุ่มจะติดต่อประสานงานกับนักท่องเที่ยว (หรือบางกลุ่มมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานโดยเฉพาะ) ตั้งแต่การจองที่พัก การทำกิจกรรมท่องเที่ยว โดยมีการแจ้งรายละเอียด และค่าใช้จ่ายให้นักท่องเที่ยวทราบ หลังจากนั้นจะเป็นการเรียกประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและการจัดคนเข้าที่พัก

2) การจองที่พัก นักท่องเที่ยวจะประสานงานมาที่ประธานกลุ่มท่องเที่ยวฯ หรือผู้ประสานงานในการจองที่พักและกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยต้องการจองล่วงหน้าอย่างน้อย 5 วัน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ได้มีเวลาเตรียมความพร้อม ซึ่งจะมีการกำหนดให้มีการต้อนรับนักท่องเที่ยวร่วมกัน โดยให้เจ้าของบ้านมาต้อนรับและนำนักท่องเที่ยวไปตามบ้านพัก โดยการจองที่พักและอาหารจะมีการเก็บค่ามัดจำล่วงหน้า ตามที่คณะกรรมการได้กำหนดร่วมกัน ส่วนใหญ่จะเก็บประมาณ 50% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3) การกระจายรายได้และผลประโยชน์ มีการประชุมคณะกรรมการ สมาชิกที่เกี่ยวข้องในกลุ่มต่าง ๆ ร่วมกันกำหนดราคาที่เป็นธรรมและยอมรับของกลุ่ม และเป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นราคาที่พัก ราคาอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประสานงานและการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน อาทิเช่น ค่าบริการรถนำเที่ยว ค่าบริการเรือนำเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปประโยชน์ด้านการค้า การจัดเตรียมวัตถุดิบสำหรับการสาธิต นอกจากนี้แต่ละกลุ่มจะมีแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดกระจาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ผลประโยชน์ความเป็นอยู่เป็นธรรมในลักษณะเดียวกัน คือ มีการหมุนเวียนการให้บริการทั้งบ้านพัก รถนำเที่ยว เรือ หรือมัคคุเทศก์

4) การจัดการด้านการเงิน แต่ละกลุ่มโฮมสเตย์มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการหักเงินรายได้ส่วนกลาง มีทั้ง 5%, 10% ตามแต่ข้อตกลงของกลุ่ม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพกลุ่มต่าง ๆ เช่น การศึกษาดูงาน การอบรม การจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันในพื้นที่ส่วนกลาง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ การจัดทำข้อมูลให้ความรู้นักท่องเที่ยวและสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการใช้จ่ายสำหรับสาธารณะประโยชน์ในชุมชน เช่น การปลูกป่าชายเลน

5) มีการกำหนดวันประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา ข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ซึ่งหลังจากการนำไปปฏิบัติจะมีการติดตามผลการประชุมครั้งต่อไป

2.8.2 การบริหารจัดการเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ เป็นการรวมกลุ่มสมาชิกโฮมสเตย์ในการให้บริการนักท่องเที่ยวโดยไม่ได้อยู่ภายในกลุ่มการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีทั้งกลุ่มที่ขยายผลมาจากการเปิดสวนท่องเที่ยวเชิงเกษตร เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและต้องการที่พัก สมาชิกกลุ่มที่สนใจเข้าร่วมและพัฒนากลับเป็นโฮมสเตย์ ได้แก่ สวนป่านันโฮมสเตย์ ท่าหลวงบนโฮมสเตย์ เขาบายศรีโฮมสเตย์ เขาสมิงโฮมสเตย์ และชุมชนที่เปิดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เนื่องในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้นักท่องเที่ยวมาพักและเที่ยวชม ได้แก่ ประแสร์โฮมสเตย์

1) โครงสร้างการบริหารจัดการจะมีประธานกลุ่มโฮมสเตย์ คณะกรรมการ เลขานุการ ทรัพยากรของกลุ่มโฮมสเตย์ หลังจากประธานกลุ่มประสานงานกับนักท่องเที่ยวจะแจ้งสมาชิกและจัดคนเข้าพัก โดยประธานกลุ่มอาจจะเป็นผู้นำนักท่องเที่ยวไปส่งที่บ้านพักในกรณีที่มีจำนวนไม่มาก แต่หากมาเป็นลักษณะหมู่คณะเจ้าบ้านจะมาต้อนรับในพื้นที่ส่วนกลางและนำนักท่องเที่ยวเข้าบ้านพัก

2) การจองที่พัก นักท่องเที่ยวจะประสานงานมาที่ประธานกลุ่มโฮมสเตย์การจองที่พัก โดยต้องการจองล่วงหน้าเช่นเดียวกัน เพื่อให้สมาชิกมีเวลาความพร้อม โดยการจองที่พักและอาหารจะมีการเก็บค่ามัดจำล่วงหน้า ตามที่คณะกรรมการและสมาชิกได้กำหนดร่วมกัน ส่วนใหญ่จะเก็บประมาณ 50% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3) การกระจายรายได้และผลประโยชน์ มีการประชุมสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ ร่วมกันกำหนดที่กลุ่มยอมรับ และเป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว และมีการหมุนเวียนการให้บริการทั้งบ้านพักตามลำดับ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อสมาชิก

4) การจัดการด้านการเงิน กลุ่มโฮมสเตย์มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการหักเงินรายได้ส่วนกลางเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ และการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ประธานจะประสานงานไปยังกลุ่มกิจกรรม และค่าใช้จ่ายกับนักท่องเที่ยว โดยไม่ได้มีการหักเปอร์เซ็นต์เข้ากลุ่ม เพียงแต่อำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว อาทิเช่น การใช้บริการรถพ่วงข้าง เรือตกหมึก

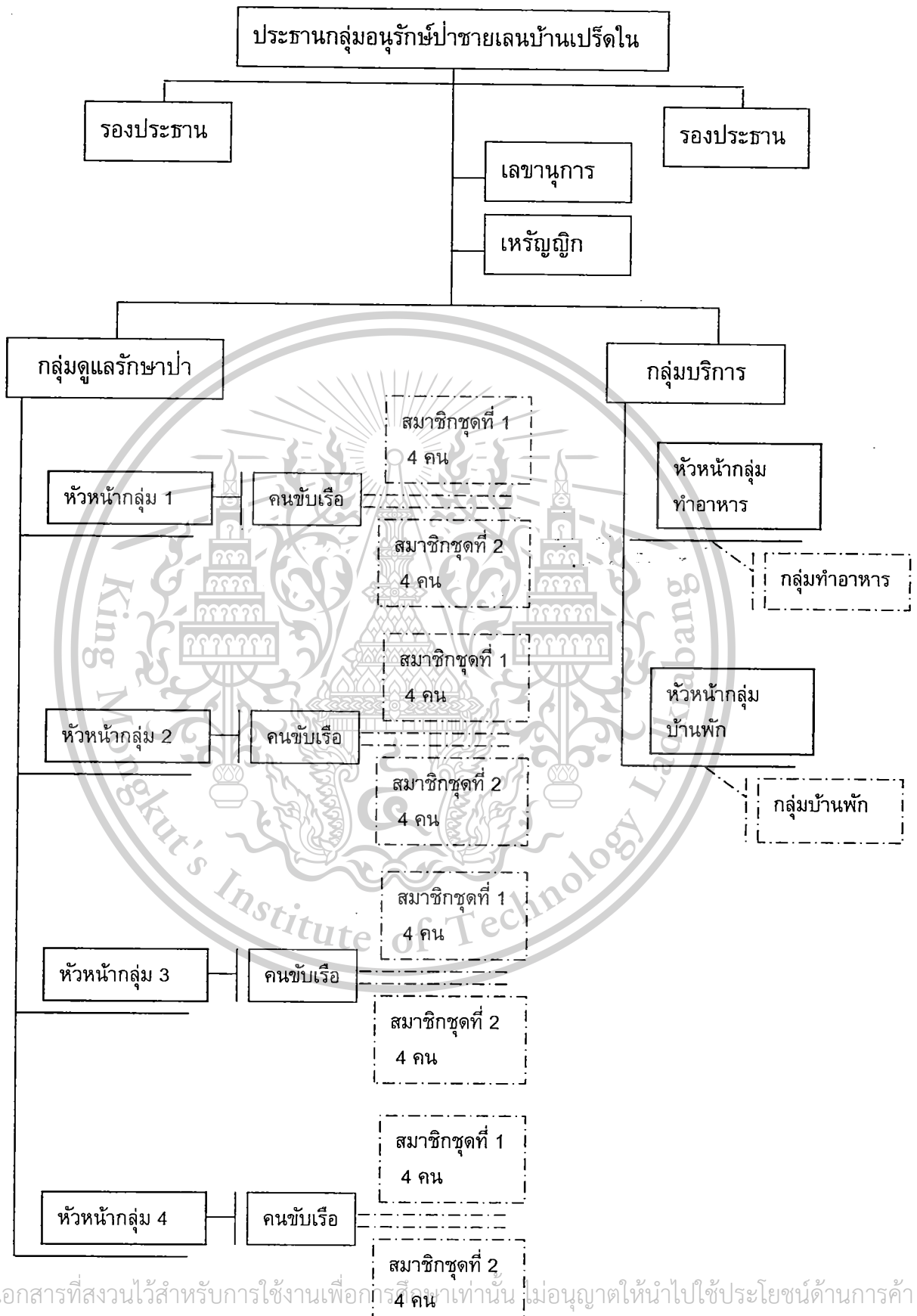
5) มีการกำหนดวันประชุมเพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนข้อมูล รวมทั้งแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตัวอย่างโครงสร้างการบริหารจัดการโฮมสเตย์ภายใต้เครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานานาชาติเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.3 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการโฮมสเตย์ภายใต้เครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.9 ด้านการประชาสัมพันธ์

จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์แต่ละแห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะมีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและเว็บไซต์ของกรมการท่องเที่ยว (www.homestaythailand.org) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ (<http://www.homestaythai.net/>) หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนโดยพื้นที่อาทิ เว็บไซต์จังหวัด เว็บไซต์เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล การทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือการที่มีสื่อมวลชนเข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์ การเขียนบทความลงวารสาร หนังสือพิมพ์ นอกนั้นเป็นการประชาสัมพันธ์โดยนักท่องเที่ยวที่มีทั้งการเขียนเรื่องราวประสบการณ์ที่ได้มาท่องเที่ยว การทำกิจกรรม และพักในแหล่งโฮมสเตย์ เผยแพร่ลงเว็บไซต์ต่าง ๆ และการพูดถึงแนะนำคนรู้จักในลักษณะปากต่อปากของนักท่องเที่ยว

3. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานโฮมสเตย์

จากการศึกษาสามารถสรุปปัญหา อุปสรรค จากการดำเนินงานโฮมสเตย์ สามารถสรุปปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข ได้ดังนี้

3.1 ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวต่อการพักโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจว่าการพักโฮมสเตย์มีลักษณะคล้ายกับเข้าพักที่รีสอร์ท คือมีการสร้างที่พักแยกจากเจ้าของบ้าน หรือสิ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องแอร์ เครื่องทำน้ำอุ่น ซึ่งมีวิธีแก้ไขโดยการอธิบายข้อมูลต่อนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการพักโฮมสเตย์ ในช่วงที่นักท่องเที่ยวมีการติดต่อประสานงานก่อนการเข้าพัก

3.2 นักท่องเที่ยวไม่มาพักตามที่จองไว้ ซึ่งทำให้กลุ่มเสียโอกาสในการรับนักท่องเที่ยวอื่นที่สนใจมาพัก และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมอาหารหรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีวิธีแก้ไขโดยเก็บเงินมัดจำในการเข้าพักล่วงหน้า ซึ่งอัตราการเก็บค่ามัดจำขึ้นอยู่กับการตกลงภายในกลุ่ม

3.3 นักท่องเที่ยวไม่ยอมเข้าพักตามที่กลุ่มโฮมสเตย์จัดให้ โฮมสเตย์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้เข้าพักจำนวนเท่าๆ กัน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียม ให้นักท่องเที่ยวได้ความสะดวกในการบริการ ซึ่งบางครั้งหากนักท่องเที่ยวไม่ยอมพักแยก เจ้าของบ้านจะไม่ได้รับนักท่องเที่ยวตามจำนวนที่ได้แจ้งไว้ ซึ่งบางกลุ่มโฮมสเตย์เจ้าของบ้านมีค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมอาหารสำหรับผู้เข้าพัก โดยจากการศึกษาพบว่าแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์มีวิธีการแก้ไขที่แตกต่างกัน อาทิเช่น บ้านเป็ดในโฮมสเตย์ สร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเงินส่วนกลางของกลุ่มโฮมสเตย์จ่ายให้กับเจ้าของบ้านพักจำนวนเท่ากับตามคนที่ตกลงกันได้

3.4 ปัญหาเรื่องของขยะมูลฝอย ที่เกิดจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ซึ่งในระยะแรกยังไม่ได้มีการจัดการด้านขยะ ซึ่งแก้ไขโดยสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนจัดการขยะอย่างถูกต้อง การจัดที่ทิ้งขยะไว้ตามจุดสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมของชุมชน อาทิเช่น ประเพณีโฮมสเตย์ มีการรวมกลุ่มคนในชุมชนทำกิจกรรมของการช่วยกันการคัดแยกขยะ

3.5 ปัญหาการบริการและสถานที่ ในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเกินกว่าที่บ้านพักรองรับได้ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับการบริการและการอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ ซึ่งแก้ไขปัญหาโดยสมาชิกกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับด้านที่พัก พื้นที่อำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับได้ และกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้าพักในแต่ละครั้ง

3.6 ปัญหาการจัดสรรที่พัก ในช่วงแรกของการดำเนินงาน บางกลุ่มมีความขัดแย้งในการจัดสรรผลประโยชน์ คนเข้าพัก ซึ่งแก้ไขโดยการจัดลำดับคิวและจำนวนคนเข้าพักเฉลี่ยจำนวนเท่า ๆ กัน

3.7 ถ้ามีความขัดแย้งกันในกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎและกติกาที่ร่วมกันตั้งขึ้น มีการแก้ไขโดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วก็มาตั้งกติกาขึ้นใหม่ที่สมาชิกยอมรับไปปฏิบัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น กรุณาอย่าแก้ไขหรือดัดแปลงเนื้อหา และสงวนลิขสิทธิ์ของเอกสารชุดนี้ไว้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.8 ขาดมัคคุเทศก์นำเที่ยวในชุมชน การดำเนินการของกลุ่มโฮมสเตย์บางกลุ่มที่มีประธานเป็นผู้ประสานงานและดำเนินกิจกรรมหลายอย่าง อาทิเช่น สวนป่าหนานโฮมสเตย์ ประธานกลุ่มคือ คุณอำนาจ อ่างศิลา เป็นหลักในการประสานงานกับนักท่องเที่ยว และมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวสวนเชิงเกษตร ทำให้คุณอำนาจรับภาระในการนำนักท่องเที่ยวเที่ยวชมในชุมชนอีกด้วย ซึ่งบางครั้งถ้าคุณอำนาจ มีภารกิจ ทำให้ไม่มีผู้พานักท่องเที่ยวเที่ยวชมในพื้นที่ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ในกลุ่มกำลังดำเนินการพัฒนาศักยภาพให้สมาชิกกลุ่มฝึกเป็นผู้นำเที่ยว และเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในโครงการต่าง ๆ

วิจารณ์ผลการวิจัย

กลุ่มโฮมสเตย์ที่ทำการศึกษามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในรายได้ที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของนำชัย ทนุผลและคณะ (2543) และกลุ่มโฮมสเตย์ที่ทำการศึกษามีการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่พักที่ได้มาตรฐานและดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับนงลักษณ์ อยู่เย็นดี (2546) ถึงแม้ว่าบางแห่งจะมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทไปเป็นสังคมเมืองเพิ่มขึ้นและวัฒนธรรมบางอย่างก็ขาดผู้สืบทอด แต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ได้รับระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ถ้าประเทศไทยมีจุดขายอยู่ที่การท่องเที่ยว ที่จะดึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาเยี่ยมชมประเพณีวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ชุมชนไทยแล้วละก็จุดหนึ่งที่จะสร้างจุดขายการท่องเที่ยวได้คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประเทศไทยมีอยู่ครบ แต่การจะสร้างการบริหารจัดการให้เกิดขึ้นได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ควรให้เกิดขึ้นจากชุมชนเป็นหลัก ให้เขารู้จักที่จะบริหารจัดการกันเองในชุมชน ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดทำสื่อ การบริหารจัดการแบบองค์รวมที่ชุมชนไม่สามารถจะบริหารจัดการเองได้ เช่น การหาผู้รู้ นักวิชาการ นักวิจัยที่เลี้ยงให้เข้าไปช่วยให้ความรู้ทางวิชาการ บริหารจัดการต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยเหลือแนะนำ จนกว่าชุมชนจะเข้มแข็งบริหารจัดการเองได้ ก็จะทำให้ภาคการท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบได้เกิดการพัฒนา อันเป็นการนำมาซึ่งรายได้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย (Conclusions)

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนาและยกระดับความรู้ของชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

โฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มีแนวคิดหรือจุดเริ่มต้นในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ แนวคิดที่ 1) ที่พักสำหรับผู้ที่มาศึกษาดูงานและท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการดำเนินการจัดทำโฮมสเตย์ที่ขยายผลมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จึงเกิดการรวมกลุ่มคนในชุมชนที่สนใจเข้าร่วมเปิดบ้านพักรองรับให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน ได้แก่ สวนปาล์มน้ำมันโฮมสเตย์ เขาบายศรีโฮมสเตย์ ท่าหลวงบนโฮมสเตย์ บ้านห้วยแร้งโฮมสเตย์ บ้านเป็ดในโฮมสเตย์ แนวคิดที่ 2) โฮมสเตย์ที่เกิดจากการจากสนับสนุนจากหน่วยงาน เนื่องจากในพื้นที่มีแหล่งทรัพยากร ที่สามารถจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยว/ กิจกรรม ให้นักท่องเที่ยวที่มาพักได้ จึงมีการผลักดันคนในชุมชนให้รวมกลุ่มจัดตั้งโฮมสเตย์ ได้แก่ ประแสร์โฮมสเตย์ ระยอง ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ บ้านจ่ารุงโฮมสเตย์ ระยอง ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ ตราด ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลน้ำเขียว

สรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ได้ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการโฮมสเตย์ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด มีการบริหารจัดการแบบการรวมกลุ่มโดยมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผลการศึกษาพบการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การบริหารจัดการภายใต้กลุ่มท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ บ้านห้วยแร้งโฮมสเตย์ บ้านเป็ดในโฮมสเตย์ บ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ บ้านจ่ารุงโฮมสเตย์ เป็นการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนให้เข้าร่วมจัดทำบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินงานภายใต้การบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

2) การบริหารจัดการเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ เป็นการรวมกลุ่มสมาชิกโฮมสเตย์ในการให้บริการนักท่องเที่ยวโดยไม่ได้อยู่ภายในกลุ่มการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีทั้งกลุ่มที่ขยายผลจากการเปิดสวนท่องเที่ยวเชิงเกษตร เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและต้องการที่พัก สมาชิกกลุ่มที่สนใจจะเข้าร่วมและพัฒนาบ้านเป็นโฮมสเตย์ ได้แก่ สวนปาล์มน้ำมันโฮมสเตย์ ท่าหลวงบนโฮมสเตย์ เขาบายศรีโฮมสเตย์ และชุมชนที่เปิดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เนื่องจากในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้นักท่องเที่ยวมาพักและเที่ยวชม ได้แก่ ประแสร์โฮมสเตย์

โครงสร้างการบริหารจัดการจะมีประธานกลุ่มโฮมสเตย์ คณะกรรมการ เลขานุการ เหนรัญญิกของกลุ่มโฮมสเตย์ หลังจากประธานกลุ่มประสานงานกับนักท่องเที่ยวแล้วจะแจ้งสมาชิกและจัดคนเข้าพัก โดยประธานกลุ่มอาจจะเป็นผู้นำนักท่องเที่ยวไปส่งที่บ้านพักในกรณีที่มีจำนวนไม่มาก แต่หากมาเป็นหมู่คณะ เจ้าบ้านจะมารับในพื้นที่ยกกลางและนำนักท่องเที่ยวเข้าบ้านพัก โดยนักท่องเที่ยวควรติดต่อจองที่พักล่วงหน้าประมาณ 5 วันเพื่อให้สมาชิกมีเวลาเตรียมความพร้อม ทั้งนี้การจองที่พัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ภายในงานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ และอาหารจะม่มีการเก็บค่ามัดจำล่วงหน้า ประมาณร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด สำหรับใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง โดยประธานกลุ่มจะประสานงานไปยังกลุ่มกิจกรรม และแจ้งเรื่องค่าใช้จ่ายกับนักท่องเที่ยว โดยไม่ได้มีการหักเปอร์เซ็นต์เข้ากลุ่มแต่อย่างใด เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวให้แก่ นักท่องเที่ยวเท่านั้น เช่น การใช้บริการรถพ่วงข้าง เรือตกหมึก ค่าบริการรถนำเที่ยว หรือเรือนำเที่ยว การจัดเตรียมวัตถุดิบสำหรับการสาธิต ทั้งนี้กลุ่มจะมีการกำหนดวันประชุมกลุ่มเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา ข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ซึ่งหลังจากการนำไปปฏิบัติจะมีการติดตามผลการประชุมครั้งต่อไป

ด้านที่พัก ประธานกลุ่มหรือผู้ประสานงานจะมีการจัดคนเข้าพักตามที่กลุ่มโฮมสเตย์แต่ละแห่งได้ตกลงไว้ร่วมกัน ดังนี้ 1) ในกรณีที่นักท่องเที่ยวมาเป็นในลักษณะครอบครัว หรือกลุ่มที่จำนวนคนไม่มาก จะจัดเข้าพักเวียนไปตามลำดับ หากบ้านใดยังไม่พร้อมก็จะข้าม และประสานไปยังบ้านลำดับต่อไป เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเปรียบหรือได้เปรียบระหว่างสมาชิกในกลุ่ม แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนความรู้เฉพาะราย ก็สามารถเข้าพักบ้านที่ต้องการศึกษาได้ 2) กรณีที่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก มีการจัดแบ่งผู้เข้าพักจำนวนเท่า ๆ กันให้บ้านสมาชิกโฮมสเตย์ที่มีความพร้อม แต่ไม่เกินที่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยได้กำหนดไว้ คือไม่เกิน 6 คนต่อห้องน้ำ 1 ห้อง เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว ลักษณะบ้านพัก และวัสดุที่ใช้ พบว่า มี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) บ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนยกสูง 2) บ้านปูนชั้นเดียว 3) บ้านสองชั้นครึ่งบนเป็นไม้และชั้นล่างเป็นปูน 4) บ้านปูนสองชั้น

การจัดห้องพัก เจ้าของบ้านจะมีการจัดเตรียมเครื่องนอนตามจำนวนผู้เข้าพัก ได้แก่ ที่นอน หมอน ผ้าห่ม โดยลักษณะที่นอนมีทั้งแบบเตียง พูก และที่นอนปิกนิก หากบ้านใดไม่มีมุ้งลวดจะมีการจัดเตรียมมุ้งสำหรับกันแมลงรบกวนไว้ให้ ในการจัดห้องพักขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของบ้านที่เป็นโฮมสเตย์ สามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) ห้องพักส่วนตัว 2) ห้องพักส่วนตัว และห้องโถงสำหรับนอนรวม 3) ห้องโถง ซึ่งคือบ้านที่จัดที่นอนไว้ห้องโถงสำหรับผู้ที่มาพักนอนรวมกัน ไม่มีห้องพักส่วนตัว เจ้าของบ้านยังได้มีการจัดเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ ได้แก่ โต๊ะเครื่องแป้ง ชั้นวางของ เก้าอี้ ราวตากผ้า ไม้แขวนเสื้อ ปลั๊กไฟ กระจาดชำระ ถังขยะ

ส่วนห้องอาบน้ำ และห้องสุขา เจ้าของบ้านจะมีการดูแลรักษาความสะอาดก่อนมีการเข้าพัก โดยเตรียม สบู่ ยาสระผม กระจาดชำระ ราวตากผ้า ไว้ให้แต่สำหรับของใช้ส่วนตัวจะให้ผู้เข้าพักเตรียมมาเอง เช่น ผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ห้องน้ำมีทั้งตักอาบ ฝักบัว หรือบางบ้านมีทั้งสองแบบในห้องเดียวกัน ส่วนห้องสุขาทั้งแบบนั่งยอง นั่งราบ ชักโครก หรือบางบ้านมีทั้งนั่งราบ และนั่งยอง แต่จะเน้นเรื่องของความสะอาดเช่นเดียวกัน พื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ ในบ้าน พบว่าบ้านที่เป็นโฮมสเตย์จะมีลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอยคล้ายกันขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่บ้าน ได้แก่ พื้นที่สำหรับพักผ่อน พุดคุย พื้นที่รับประทานอาหาร พื้นที่ครัว ในบ้านที่มีพื้นที่กว้างขวางจะมีการจัดพื้นที่พักผ่อนในสวนไว้ให้ด้วย ส่วนข้อปฏิบัติและข้อห้ามสำหรับเข้าพัก กลุ่มโฮมสเตย์จะมีการแจ้งชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้เข้าพักก่อนการแบ่งคนเข้าพัก

ด้านอาหาร มี 3 รูปแบบได้แก่ 1) การบริการรวมเป็นหมู่คณะ เป็นการจัดอาหารให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาพัก รับประทานร่วมกันในพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งมีกลุ่มที่รับผิดชอบบริการจัดอาหารโดยเฉพาะ เช่น กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มที่รวมตัวเป็นครั้งคราวในการจัดอาหาร การจัดหาอาหาร รับประทานร่วมกันในพื้นที่ส่วนกลางมักจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะหรือกลุ่มศึกษาดูงาน

ที่ต้องมีการกำหนดเวลาและการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะสะดวกต่อการบริการและควบคุมเวลาการทำงานกิจกรรมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง 2) บริการอาหารที่บ้านพัก เป็นการจัดเตรียมอาหารโดยเจ้าของบ้านพัก ซึ่งเป็นอาหารที่เจ้าของบ้านทำกินเป็นปกติในชีวิตประจำวัน นักท่องเที่ยวจะรับประทานพร้อมกับเจ้าของบ้าน แต่หากมีอาหารมื้อพิเศษที่นักท่องเที่ยวต้องการรับประทานจะต้องมีการแจ้งเจ้าของบ้านล่วงหน้าเพื่อให้จัดเตรียม เช่น อาหารทะเล อาหารประจำท้องถิ่น นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มเล็กหรือแบบครอบครัว มักจะทำอาหารร่วมกันกับเจ้าของบ้าน 3) บริการอาหารที่บ้านพัก และบริการอาหารรวมในพื้นที่ส่วนกลาง การรับประทานร่วมกันบางมื้อที่ต้องมีการทำงานร่วมกันและรับประทานที่บ้านพัก ขึ้นอยู่กับกำหนดกิจกรรมและความสะดวกของกลุ่มโฮมสเตย์ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการประกอบอาหาร ส่วนใหญ่เน้นวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นนำมาปรุงอาหาร เช่น อาหารทะเล ผักพื้นบ้าน และสมุนไพรเฉพาะถิ่น ทำให้แต่ละกลุ่มโฮมสเตย์จะมีอาหารประจำกลุ่มให้นักท่องเที่ยวเลือก เช่น หมูชะมวง น้ำพริกผักต้ม แกงส้มระกำ แกงเผ็ด ผัดไทยเส้นจันท์ และหากเป็นช่วงฤดูกาลผลไม้ อาจมีการจัดผลไม้เสริมให้กับผู้เข้าพัก หรือจัดเป็นบุฟเฟต์อาหารร่วมกับผลไม้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนเครื่องดื่มจะมีการจัดเตรียมน้ำที่ทำจากสมุนไพรท้องถิ่นในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น น้ำฝาง น้ำเสาวรส น้ำตะไคร้ น้ำใบเตย เป็นต้น

ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว เกิดจากการระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชน และร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพ จุดเด่นของพื้นที่ตนเอง เพื่อให้เกิดการกระจายการท่องเที่ยวซึ่งให้เกิดรายได้อย่างทั่วถึง เกิดการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากคนชุมชน และจัดทำข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือนำเที่ยว โดยมีรายละเอียดเผยแพร่สู่สาธารณะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจ ในสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ป้ายโปสเตอร์ ภาพถ่าย ภาพวาด แสดงข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยวไว้ตามแหล่งสำคัญในชุมชน และบ้านที่เข้าร่วมโฮมสเตย์ รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนกับเจ้าของบ้านพัก เพื่อที่จะสามารถเป็นมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยวหรือให้ข้อมูลต่อนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง กิจกรรมการท่องเที่ยวโฮมสเตย์แต่ละแห่ง มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน แบ่งเป็น 1) กิจกรรมท่องเที่ยวฤดูกาลผลไม้ ในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม จะเป็นการเปิดสวนผลไม้ กิจกรรมที่จัดให้กับนักท่องเที่ยวเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสวนโดยนำเสนอในรูปแบบการบรรยายและพาเดินชมสวน สาธิตการเก็บผลไม้ หรือให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บผลไม้ได้เองจากในสวน รับประทานบุฟเฟต์ผลไม้ 2) กิจกรรมศึกษาดูงาน เป็นการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ การสาธิต การศึกษาธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในและนอกชุมชน โฮมสเตย์แต่ละแห่งมีการจัดรายการนำเที่ยวตามความต้องการ โดยให้ข้อมูลกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและนอกชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือก นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การปลูกป่าชายเลน

ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โฮมสเตย์แต่ละแห่งจะมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันตามภูมิประเทศ ซึ่งในการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน จึงต้องมีการกำหนดข้อตกลงหรือ กติการ่วมกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) มีการวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน โดยชุมชนร่วมกันกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวที่ชุมชนรองรับได้ 2) กลุ่มโฮมสเตย์จะร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านให้สะอาด จัดสวนให้เกิดความร่มรื่นสวยงาม และบางบ้านมีปลูกผักสวนครัว สมุนไพรต่าง ๆ 3) สร้างความรู้ความเข้าใจให้คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และสงวนลิขสิทธิ์ของเอกสารทั้งหมด ห้ามการนำเอกสารนี้ไปใช้

ในชุมชนร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม บางแห่งมีจัดกลุ่มอนุรักษ์ ในการดูแลความสะอาดในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชนรักษ์แม่น้ำของโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ที่มีการรวมตัวกันแล้วช่วยเก็บขยะในแม่น้ำ กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปร็ดโน มีการตั้งกติกา “หยุดจับร่อย คอยจับล้าน”

4) มีการสร้างกิจกรรมการฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากร โดยชุมชนร่วมกันกำหนด ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเพื่อสร้างความตระหนัก เช่น การปลูกป่าชายเลนของประแสร์โฮมสเตย์หรือบ้านน้ำเขียวโฮมสเตย์ 5) มีกิจกรรมลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น บ้านห้วยแรงมีทำข้าวทอดด้วยใบกาบหมาก ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่นของบ้านเปร็ดโน มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการผลิตเตาเผาถ่านเพื่อจัดการกับเศษกิ่งไม้ผล เจ้าของบ้านจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น การอนุรักษ์บ้านทรงไทยภาคตะวันออก ของบ้านห้วยแรงโฮมสเตย์ จังหวัดตราด ภูมิปัญญาชาวบ้านในการขุดคูมอ้งค์เก็บน้ำไว้ใต้ดิน ลดพื้นที่ในการขุดสระน้ำของเขabayศรีโฮมสเตย์ จังหวัดจันทบุรี ตลอดจนการแสดงหรือการเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ

ด้านความปลอดภัย การดูแลด้านความปลอดภัย กลุ่มโฮมสเตย์จะทำความเข้าใจร่วมกันในสมาชิกกลุ่ม และคนในชุมชน ให้ร่วมกันดูแลความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ 1) การให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนรวมถึงข้อควรระวัง หรือความเสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บ 2) มีการจัดเตรียมยาสามัญประจำบ้านไว้สำหรับในกรณีที่มีการเจ็บป่วยเล็กน้อย 3) จัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันการบาดเจ็บ เช่น เสื้อชูชีพ ไฟฉาย สำหรับบางกิจกรรมที่อาจเกิดอันตราย 4) มีการจัดอาสาสมัคร จัดเวรยามดูแลนักท่องเที่ยว

ด้านการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์แต่ละแห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะมีการประชาสัมพันธ์โดยการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (www.homestaysthailand.org) และเว็บไซต์ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (www.homestaythai.net/) การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์โดยหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในพื้นที่ อาทิ เว็บไซต์จังหวัด เว็บไซต์เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล การทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือการประชาสัมพันธ์ผ่านรายการที่มีสื่อมวลชนเข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์ การเขียนบทความลงวารสาร หนังสือพิมพ์ นอกนั้นเป็นการประชาสัมพันธ์โดยนักท่องเที่ยวที่มีทั้งการเขียนเรื่องราวประสบการณ์ที่ได้มาท่องเที่ยว ทำกิจกรรม และพักในแหล่งโฮมสเตย์ เผยแพร่ลงเว็บไซต์ต่าง ๆ ตลอดจนการพูดถึง การแนะนำจากคนรู้จักในลักษณะปากต่อปากของนักท่องเที่ยว

ด้านการเงิน แต่ละกลุ่มจะมีแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม โดยการบริการจัดการจะมีการหมุนเวียนการให้บริการทั้งบ้านพัก รถนำเที่ยว เรือหรือมัคคุเทศก์ สำหรับกลุ่มโฮมสเตย์จะมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการหักเงินรายได้เข้าส่วนกลางเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์มีทั้งร้อยละ 5 หรือร้อยละ 10 ตามแต่ข้อตกลงของกลุ่ม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพกลุ่มในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาดูงาน การอบรม การจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันในพื้นที่ส่วนกลาง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ การจัดทำข้อมูลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังใช้เป็นการใช้จ่ายสำหรับสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น การปลูกป่าชายเลน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. สรุปรายการบรรยายพิเศษการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการจัด Home stay (Community Based Tourism and Home Stay) โดย Dr. Erik Holm Petersen. กรุงเทพฯ.

กิตติชัย เจริญชัย. 2548. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) บ้านชะยอม ตำบลโพธิ์นากลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชนิษฐา พอนอ่วม และสาธิต สุขผ่องศรี. 2543. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนศิรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (รายงานการวิจัย) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กระทรวงสาธารณสุข.

ชูวิทย์ ศิริเวชกุล . 2544. การท่องเที่ยวชุมชนและการจัด Home Stay (Community Based Tourism and Home Stay) ใน จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (ม.ย.2544).

ดร.ณิ ช่อนกลิ่น. 2546. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบ Home Stay ในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย.การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นงลักษณ์ อยู่เย็นดี. 2546. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมโฮมสเตย์ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นราธิป ผลบุญยรักษ์. 2547. การปรับที่อยู่อาศัยเดิมเป็น“โฮมสเตย์”ของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต.ปลายโพงพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิฐริน ไล่พันธ์. 2544. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี.การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นำชัย ทนผล และคณะ. 2543. การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ต.ป่าไผ่ อ. สันทราย จ. เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประพนธ์ ผาสุขยิต. 2547. การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ.กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์ใยไหม.

พชระ พิพัฒน์โยชะพงศ์. 2547. การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

- พนิตดา สิงห์ครา. 2544. ศักยภาพของชุมชนบ้านห้วยฮั้งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ. ธรรมกลการพิมพ์.
- มธุรส ปราบไพรี. 2544. โฮมสเตย์ กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ใน จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 20 ฉบับที่ 4 (ตค.-ธค.2544).
- วิจารณ์ พานิช. 2548. การจัดการความรู้ คือ อะไร : ไม่ทำไม่รู้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.anamai.moph.go.th/newsletter/kru/vijarn01.html>. [25 มีนาคม 2548]. Business College of the University of Texas. 2003. [online]. Available: <http://www.gsu.edu/mstsw/wh/courses/it7000/papers/knowledge.htm> [2003,October12].
- Kucza, T. 2001. Knowledge Management Process Model. [online]. Available : <http://www.inf.vtt.fi/pdf/publications/2001/p455.pdf> [2003,October12].
- Probst, G., Raup, S and Romhardt, K. 2000. Managing Knowledge : Building Blocks for Success. Chichester : John Wiley & Sons.
- Trapp, H. 1999. Benefits of an Intranet-based Knowledge Management System-measuring the effects. [online]. Available http://www.Avinci.de/competence/publikationen/diplomarbeit_holger_trapp.pdf. [2003,October12].

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ประวัตินักวิจัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล น.ส.สุขุมภรณ์ ชันธุ์ศรี
 เพศ ชาย หญิง วันเดือนปีเกิด 7 มกราคม 2497 อายุ 57 ปี
 สถานภาพ โสด สมรส
 ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (รองคณบดี)

ประวัติการศึกษา

ชื่อย่อปริญญา	สาขา	สถาบันที่จบ	ปีที่จบ
คบ. (ครุศาสตรบัณฑิต)	การสอนวิทยาศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2520
คม. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต)	โสตทัศนศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2528

สาขาวิจัยที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

สื่อมัลติมีเดีย การวิจัยแบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่ม เทคนิคการนำเสนอ

ทุนการศึกษาและทุนวิจัยที่เคยได้รับ : ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน งบเงินรายได้หลักสูตร คณะและสถาบัน

ปี พ.ศ.	ทุนการศึกษาและทุนวิจัย	สถาบันที่ให้
2544 - 2546	การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่นโยบาย แผนงานและ โครงการทางการเกษตรของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตรผ่านรายการวิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์การเกษตร	บริษัทสื่อเกษตร จำกัด
2545	โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ	ทบวงมหาวิทยาลัย
2548	สำรวจข้อมูลครัวเรือนเพื่อการจัดทำแผนแม่บทชุมชน	ก. เกษตรและสหกรณ์ ก.มหาดไทย
2549	การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง	สกอ.เครือข่ายวิจัยภาคกลางตะวันออก
2555	การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	สกอ.

การเสนอผลงานวิชาการ

- เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมและแสดงผลงานทางวิชาการพระจอมเกล้าลาดกระบัง
ครั้งที่ 1 ปี 2546 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- การศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรยั่งยืนที่เหมาะสมสู่ชุมชน กรณีศึกษา :
ตำบลตาหลังใน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

แหล่งทุน งบประมาณทบวงมหาวิทยาลัย โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ ปี 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 44 ปี 2549 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ปัจจัยที่มีอิทธิพลและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยว
 - สำรวจข้อมูลครัวเรือนเพื่อการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2548
3. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 45 ปี 2550 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่นโยบาย แผนงานและโครงการทางการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรผ่านรายการวิทยุโทรทัศน์การเกษตร
แหล่งทุน งบประมาณบริษัทสื่อเกษตร จำกัด
4. เสนอผลงานตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารเกษตรพระจอมเกล้า ฉบับที่ 2 ปีที่ 24 (พค.- สค. 2549)
 - การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบล ตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2549
5. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (17-18 มกราคม 2551)
 - การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง
แหล่งทุน เงินงบประมาณแผ่นดินปี 2549 จากเครือข่ายวิจัยภาคกลางตะวันออก
6. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 46 ปี 2551 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2550
7. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย (21-23 มกราคม 2553)
 - รูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2551
8. เสนอผลงานภาคบรรยาย : การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย (21-23 มกราคม 2553)
 - การพัฒนาตัวชี้วัดและกระบวนการประเมินคุณภาพแผนชุมชน
แหล่งทุน งบประมาณกรมพัฒนาชุมชนปี 2551

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ประวัตินักวิจัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายพีรชัย กุลชัย

เพศ ชาย หญิง วันเดือนปีเกิด 21 ตุลาคม 2512 อายุ 42 ปี

สถานภาพ โสด สมรส

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (รองคณบดี)

ประวัติการศึกษา

ชื่อย่อปริญญา	สาขา	สถาบันที่จบ	ปีที่จบ
วท.บ. (เกษตรศาสตร์)	เกษตรศาสตร์ทั่วไป	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2534
วท.ม. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)	การอนุรักษ์ดินและน้ำ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2537

สาขาวิจัยที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/ เชิงเกษตร

ทุนการศึกษาและทุนวิจัยที่เคยได้รับ : ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน งบเงินรายได้หลักสูตร คณะและสถาบัน

ปี พ.ศ.	ทุนการศึกษาและทุนวิจัย	สถาบันที่ให้
2544 - 2546	การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่นโยบาย แผนงานและโครงการทางการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรผ่านรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์การเกษตร	บริษัทสื่อเกษตร จำกัด
2545	โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ	ทบวงมหาวิทยาลัย
2548	สำรวจข้อมูลครัวเรือนเพื่อการจัดทำแผนแม่บทชุมชน	ก. เกษตรและสหกรณ์ ก.มหาดไทย
2549	การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง	สกอ.เครือข่ายวิจัยภาคกลางตะวันออก
2555	การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	สกอ.
2547- ปัจจุบัน	เครือข่ายและผู้ประสานงานวิจัยท้องถิ่น โหนดสุวรรณภูมิ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	สกว.

การเสนอผลงานวิชาการ

1. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมและแสดงผลงานทางวิชาการพระจอมเกล้าลาดกระบัง

ครั้งที่ 1 ปี 2546 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

- การศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรยั่งยืนที่เหมาะสมสู่ชุมชน กรณีศึกษา : ตำบลตาหลังใน อำเภอลำดวน จังหวัดสระแก้ว
แหล่งทุน งบประมาณทบวงมหาวิทยาลัย โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ ปี 2545
- 2. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมวิชาการเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (สิงหาคม 2545)
 - การเปรียบเทียบปัญหาน้ำหมักชีวภาพสูตรต่าง ๆ ที่มีต่อผลผลิตผักบุงจีน
แหล่งทุน งบประมาณภาควิชาเทคนิคเกษตร จำกัด ปี 2544
- 3. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 44 ปี 2549 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ปัจจัยที่มีอิทธิพลและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยว
 - สสำรวจข้อมูลครัวเรือนเพื่อการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2548
- 4. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 45 ปี 2550 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่นโยบาย แผนงานและโครงการทางการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรผ่านรายการวิทยุโทรทัศน์การเกษตร
แหล่งทุน งบประมาณบริษัทสื่อเกษตร จำกัด
- 5. เสนอผลงานตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารเกษตรพระจอมเกล้า ฉบับที่ 2 ปีที่ 24 (พค.- สค. 2549)
 - การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบล ตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2549
- 6. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (17-18 มกราคม 2551)
 - การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง
แหล่งทุน เงินงบประมาณแผ่นดินปี 2549 จากเครือข่ายวิจัยภาคกลางตะวันออก
- 7. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 46 ปี 2551 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2550
- 8. เสนอผลงานภาคโปสเตอร์ : การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย (21-23 มกราคม 2553)
 - รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี
แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดินปี 2551
- 9. เสนอผลงานภาคบรรยาย : การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย (21-23 มกราคม 2553)
 - การพัฒนาตัวชี้วัดและกระบวนการประเมินคุณภาพแผนชุมชน
แหล่งทุน งบประมาณกรมพัฒนาชุมชนปี 2551

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.